

Bøger der giver en stemme

14. maj 2016, Information, Sektion 3 (Moderne Tider), Side 26, Lotte Folke Kaarsholm..., 372 ord, Id: e5b56670

Mellemfolkeligt Samvirkes nye generalsekretær, Tim Whyte, blev vegetar af en ikke vildt god bog.

Hvilken bog ville du ønske, at alle ville læse? »Hvem er 'alle'? I København? Her i Dhaka, hvor jeg er? Det er jo en skør tanke, at alle mennesker skulle læse den samme bog. Det, 'alle' skal læse - hvis de altså kan få fat i en en bog - er bøger, der kan ændre den måde, de ser på verden. Alle, der tror, de kender USA, skulle læse *Between the World and Me* af Ta-Nehisi Coates, der holder mig vågen om aftenen for tiden. Alle i Mellemfolkeligt Samvirke burde læse *Bury the Chains*, af Adam Hochschild, den vildeste fortælling om en lille gruppe mennesker, der skaffede verden af med den transatlantiske slavehandel gennem underskiftsindsamlinger, forbrugerboykot, mediarbejde, og andre redskaber, vi betragter som moderne, men som blev opfundet til formålet over 150 år siden.« Hvilken bog har haft størst betydning for dig? »Bøger taler til en på bestemte tidspunkter og ændrer en - specielt hvis man handler på dem. Da jeg var 17 læste jeg en - i bakspejlet ikke vildt god - bog, der hed *Diet for a New America*, og blev **vegetar**. Jeg læste Gandhis selvbiografi og tog til Indien. Da jeg blev lidt ældre, blev jeg på forskellige tidspunkter enormt optaget af Robert Chambers *Putting the Last First*, Vivek Pandits *Fearless Minds* og den brasilianske teatermand Augusto Boals bøger. Dybest set handler de alle om at 'give stemme' til folk, der ikke bliver hørt, og de har betydet meget i mit liv.« Hvad er den værste bog, du har læst? »Gælder børnebøger? Så er *Plet* nok den mest irriterende. Samtidig også den, jeg har læst flest gange.« Hvilken type læser er du? »Normstyret, ambitiøs og ret urealistisk. Tit flere bøger ad gangen. Jeg bilder stadig mig selv ind, at jeg er i gang med en moppedreng af en julegave, *The Silk Roads*, en genskrivning af verdenshistorien. Hvis jeg finder en ny Nick Hornby, sluger jeg den på et par dage, mens verdenshistorien venter.« Hvornår læser du? »Om aften for vores tre dejlige børn. I sengen og i flyvemaskiner for mig selv. Den perfekte sygedag sidste år tilbragte jeg på altanen, hvor jeg læste *The Boy from Siklis* om manden, der grundlagde Nepals miljøbevægelse, fra ende til anden.«

lfk@information.dk

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Debat: Svinekød definerer ikke vores kultur

29. december 2015, Information, Sektion 1, Side 22 (DEBAT), Sune Terkelsen, Ry..., 199 ord, Id: e56e22db

Martin Henriksen (DF) har kaldt fraværet af svinekød i daginstitutioner for et knæfald for Islam.

Det forekommer mig problematisk, at vores samlede kulturhistorie åbenbart er truet af fraværet af svinekød.

Først og fremmest lugter hele problematiseringen af værdipolitik.

Der er ikke nogen, der har undersøgt, hvor mange daginstitutioner, der rent faktisk fravælger at servere svinekød. Derfor er det praktiske 'problem' en ukendt størrelse. Man kunne jo stole på, at dialogen mellem pædagoger og forældre i de pågældende institutioner kunne gøre alle tilfredse. Et centraliseret påbud om svinekød er en mistillidserklæring til pædagogerne.

For hvis pædagogerne var i stand til at formidle dansk (mad) kultur, ville der ikke være behov for centrale beslutninger.

Jeg mener ikke, at den samlede danske kultur hverken står eller falder på, om der serveres svinekød i daginstitutionerne.

At tro, at fraværet af svinekød er et knæfald for islam, er en fejlslutning.

Der er lige så meget tale om et knæfald for jøder og **vegetarer**.

Men hvis vi lader debatten rase og følelserne løbe af med os omkring svinekødet, slipper vi for at forholde os til normeringerne i danske daginstitutioner og til hvor lidt tid, der bliver til det enkelte barn i løbet af en dag.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal

slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

KOMMENTAR: Vores ansvar

30. marts 2016, Information, Sektion 1, Side 13, Liv la Cour..., 590 ord, Id: e5a2f854

Hvad vælger du -tur-retur til New York eller at spise kød i et år?
Du kan også gå over til fuld økologisk kost og spare verden for et
nogenlunde tilsvarende træk på jordens ressourcer.

Liv la Cour er medlem af netværket Omstilling Nu

Jeg har målt mit økologiske fodaftryk. Tankevækkende, at det har taget så mange år at se mig selv i det 'økologiske spejl'. Jeg ved ikke, om det skyldes forglemmelse, travlhed eller frygt for den ubekvemme sandhed. Men spejlets sandhed er, at selv om jeg forsøger at leve bæredygtigt og har taget nogle livsstilsvalg, der afviger fra normalen, belaster jeg vores fælles klode i en sådan grad, at naturen ikke kan nå at genopbygge de ressourcer, mit forbrug fortærer.

Det økologiske fodaftryk er udtryk for, hvor mange ressourcer min livsstil på ét år kræver, og beregnes i en standardiseret hektar (en hektar er 10.000 m²), der tager højde for de forskellige økosystemer, forbruget anvender (landbrug, hav eller skov). På myfootprint.org, hvor man kan tage testen, skelnes der mellem fire kategorier: CO₂ (transport og energiforbrug i hjemmet), mad, husholdning (f. eks. affald og møbler) og øvrige varer og tjenester (f. eks.

tøj). Testen tager lidt tid, men kræver kun lommeregner og ærlighed.

Flexatar

Fuldstændig præcision er selvsagt umulig, men med forbehold for komplekse usikkerheder giver testen en rimelig forbrugsindikation. For eksempel at to flyrejser på i alt ca. 6.000 km kræver, hvad der svarer til 1,5 hektar, mens mine tilsvarende 6.000 km i

tog kun tager 0,15. Ikke overraskende, men alligevel sigende. Mit samlede resultat er 27 hektar mod et dansk gennemsnit på 52, så sammenlignet med mine nationale medborgere lever jeg rimelig bæredygtigt. Indrømmelse - jeg har ikke medregnet de rejser, jeg foretager i arbejdsregi.

De må stå på arbejdspladsens økologiske regning. Men der er langt fra en forsøgsvis grøn livsstil til reel bæredygtig og solidarisk adfærd. Beregnet ud fra klodens biologiske kapacitet divideret med de syv milliarder mennesker vi er, er der nemlig 15,71 hektar per person, og det regnestykke forfølges af to gensidigt destruktive udviklinger: stadig øget befolkningsvækst og stadig øget tab af biologisk kapacitet pga. overudnyttelse.

Råt for usødet er faktum, at vi har et valg, og valget har konsekvenser.

Af sociale årsager er jeg ikke 100 procent **vegetar**, jeg er vel såkaldt flexetar. Meget bekvemt betyder det, at jeg ikke selv køber kød, men spiser det, hvis det serveres for mig. Denne nuance kan beregningen ikke medtage, og derfor er min score nok i praksis lidt ringere end på papiret, men pointen er klar: Forskellen på at være **vegetar** og at spise en standard vestlig kost er næsten fem hektar.

En anden interessant forskel er økologisk eller bæredygtig certificerede fødevarer. Fra aldrig til stort set altid at vælge disse sparer man knap seks hektar. Det gør en forskel. Og det er der brug for.

Det økologiske fodaftryk Samtidig tydeliggør testen, at vi som individer næppe når de 15,71 hektar - medmindre vi melder os ud af samfundet, men det anser jeg ikke for en ønskelig løsning - fordi vi er indvævet i en samfundsstruktur, der ikke altid giver os valget, f. eks. ift. emballage, manglende info om vandforbrug i tøj, fortsatte investeringer i kul, olie og gas osv. Og så længe samfundet hverken tilvejebringer de nødvendige produktionsrestriktioner som CO2-afgift eller den nødvendige transparens herom, når vi ikke i mål.

Uanset graden af innovation og teknologiudvikling lever vi på én planet med et fuldstændig fabelagtigt og rigt, men dog begrænset økosystem. Det økologiske fodaftryk bekræfter, hvad de fleste af os intuitivt ved: at vores vestlige livsstil okkuperer en uretfærdig stor del heraf.

En bæredygtig omstilling kræver derfor vilje til forvandling af vores personlige og sociale livsstil. Vilje til at turde se konsekvenserne af vores valg og handle etisk derpå.

internationalt@information.dk

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal

slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Rigtige mænd plukker havtorn

3. september 2016, Information, Sektion 3 (Moderne Tider), Side 19, Lærke Cramon..., 931 ord, Id: e5ddda37

Politisk har han farve som en vandmelon, og i køleskabet er der altid tofu, selv om hans ungdomsoprør var at trodse vegetarforældrene og spise kød. Danmarks eneste venstreorienterede madmagasin taler med direktør i den socialøkonomiske virksomhed Bybi, Oliver Maxwell.

Hvor venstreorienteret er du på en skala fra 1 til 10? »8. Jeg er bestemt venstreorienteret, men jeg er ikke en 10'er. Jeg vil have lov til også at lave sjov med venstrefløj. Jeg boede engang i et kollektiv med svenske anarkister. De var aldrig sjove, men de var vildt røde. Deres holdninger var tomatfarvede, hvor mine nok er mere vandmelon.« Hvor madglad er du på en skala fra 1-10? »Jeg er britisk, og i England opererer vi med en anden skala. Der, hvor jeg kommer fra, går vi op i toast.

Det er vores gastronomiske bidrag til verden. Jeg ligger højt på den britiske skala, men jeg fornemmer, at mine madstandarder ikke er meget værd på den danske.

« Hvad er din mest venstreorienterede madoplevelse? »De dage, jeg laver mad til børnene, mens min kone er på arbejde eller til yoga, er et stort kaos af venstreorienterede principper. Vi har mig, som skal være ligestillet og derfor lave mad. Konen, der er ligestillet og derfor skal realisere sig selv. Ungerne, der skal have noget sundt at spise. Mig, der forklarer, at tofu smager ligesom kylling. Ungerne, der nægter at spise det.

Mig, der forsøger at respektere børnenes stemme og ender med at åbne en dåse økologiske baked beans.« Hvad finder man altid i dit køkken? »Marmite. Det er et meget salt og bittert smørepålæg, som laves af gærekstrakten fra ølbrygning. Det kan ikke købes i Danmark, men alle briter kender det, og jeg har min egen pusher, som smugler det til Danmark.

Derudover finder man altid tofu, linser, kommen og koriander. Jeg er vokset op som **vegetar**, men er ikke **vegetar** længere. Mit ungdomsoprør var, at jeg trodsede mine forældre og begyndte at spise kød.

Men mit køkken bærer præg af, at jeg ikke selv laver kød, men kun spiser det, når jeg er ude.« Hvad er din livret? »En voksenret af kokken Yotam Ottolenghi med masser af chili, hvidløg og sort peber. Min kone læste den i en kogebog og så meget sulten ud. Jeg lavede den til hende for at gøre hende glad, og hun elskede den første gang. Nu er hun pænt træt af den og synes, jeg skal finde en ny scoreret«.

Er der noget, du skammer dig over at elske at spise, fordi det ikke harmonerer med din politiske overbevisning? »Jeg har ondt af fisk. Jeg synes, det er synd for dem.

De nyder livet under vandet, ser måske en dejlig orm og tænker ' haps', og så bliver de hevet op af vandet.

Desuden er der al overfiskningen. Jeg køber sjældent fisk, for jeg spiser dem altid med en følelse af skam.« Har du en madpolitisk kæphest? »Ja, jeg mener, at vi skal være bedre til at tænke relationen mellem miljø og mennesker ind i spørgsmålet om, hvordan vores mad skal produceres. Bybi er en socialøkonomisk forening, der sætter bistader op på hustage, bruger bier til at gøre byen grønnere og tager socialt ansvar ved at inddrager flygtninge, hjemløse og førtidspensionister i produktionen af honning.

For mig er det vigtigt, at vi bliver bedre til at opbygge fællesskaber omkring mad. Og jeg håber, at man fra politisk side regulerer mere for at bestemme, hvilket samfund, vi madpolitisk ønsker at bo i. Jeg drømmer om økologiske produktioner i mindre skala, hvor man har tid og mulighed for at skabe et mere frugtbart og mangfoldigt samfund.« Hvor bevidst er du om at bruge mad som en identitetsmarkør? »Til min kones store frustration har jeg opdaget, at idealerne for, hvad det vil sige at være en rigtig mand, ikke er de samme i Danmark som i England. Den perfekte danske mand plukker havtorn og har sin egen surdej. Den perfekte engelske mand spiser bare det, der bliver sat foran ham. I Danmark er der en forventning om, at moderne mænd skal kunne noget med tang. Jeg vil gerne være sådan en slags mand, men der ligger en kæmpe integrationsopgave foran mig.

Nogle gange tænker jeg, at min energi er bedre brugt på at få danskerne omvendt til at elske toast.« Hvad er den mest højreorienterede spise, du kan komme i tanke om? »McDonald's i Gatwick Airport. På tidspunktet, hvor man bare skal have noget at spise, og børnene slås om plasticdumsedutterne i deres Happy Meal. Når man har spist og fået det dårligt af alt de salt og fedt, går man ombord på et fly, der forpester verden«.

lcra@information.dk

Fakta: Livretten

Olivers Maxwels sort peber-tofu - 4 personer 800 g tofu Rapsolie til fritering Majsmel 150 g smør 350 g skalotteløg i tynde skiver 8 friske milde chilier 12 fed hvidløg 3 spsk. finthakket ingefær 3 spsk. sød sojasauce (Ketjap Manis) 3 spsk. lys soja 4 tsk. mørk soja 2 spsk. flormelis 5 tsk. knuste sorte peberkorn Forårsløg Skær tofuen i tern på 3 x 2 cm, rul dem i majsmel og kom dem i en wok med varm olie. Fritér indtil de er sprøde og gyldne og læg dem på fedtsugende papir. Kom smør på en pande. Lad det smelte og tilføj løg, hvidløg, chili og ingefær. Sauter ved lav varme i 15 minutter. Tilføj herefter de forskellige sojasaucer, sukker og sort peber. Lad tofuen stege med det sidste minut inden servering. Server med ris.

De røde spiser

Mad er gennemsyret af identitet og ideologi. Det, vi putter i munden, afslører os. Det viser, hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvem vi gerne vil være. Et fornuftigt venstreorienteret menneske burde altså spise venstreorienteret mad. Men hvad er det? Hvor ligger bælgfrugter på den politiske skala, og er hummer egentlig en rød eller blå delikatess?

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Hvad skal du opleve på BogForum?

5. november 2016, Information, Sektion 2 (Litteratur), Side 4, Liva Johanne Ehler Molin..., 1228 ord, Id: e5f5adeb

Hvilken BogForum-type er du, og hvordan navigerer du bedst i det omfattende program? Informations guide hjælper dig til at finde rundt på bogmessen, uanset hvad du er mest til.

For dig, der holder af poesi

Hvis du er typen, der tager på Bog-Forum for at pleje dit sofistikerede og højkulturelle jeg, må du nødvendigvis opsøge nogle af de mere poetiske arrangementer.

Luk øjnene og lyt til ordene hvis du, som den æstetiker du er, kan have svært ved at abstrahere fra Bella Centerets knap så charmerende omgivelser.

Du skal se: Fredag kl. 10.45. Pejlk Malinovski læser op fra Digterne, en samling prosalyriske tekster, der søger at definere, hvem og hvad en digter er. SPOT Scenen.

Fredag kl. 14.30. Døde Poeters Klub. 30 år efter sin død er Michael Strunge stadig en af landets mest populære digtere. Peter Rewers i samtale med Anne-Marie Mai om bogen Michael Strunge — digtning og virkelighed. Scene 2.

Lørdag kl. 10.45. Ane Cortzen præsenterer LYRIK-morgen med Pia Tafdrup, Morten Søndergaard, Sofie Diemer og Pejlk Malinovski.

Gyldendal Tranescenen 2.

For dig, der interesserer sig for USA

Synes du, at lyrik er lidt for verdens-fjernt og uhåndgribeligt, så har Bog-Forum heldigvis også meget at byde på. Er du mere til de store samtidspolitiske temaer, skal du helt klart gå efter nogle af de mange arrangementer om USA. Bliv klædt på til at udbrede dig om efterdønningerne af det amerikanske valg via tre arrangementer, der perspektiverer USA's historie og politik.

Du skal se: Fredag kl. 17.00. Astrid Andersen og Christian Christiansen om de tænkere, der historisk har formet USA.

Rød scene.

Lørdag kl. 10.30. Mads Fuglede interviewer forfatter Jørn Brøndal om bogen Det sorte USA — Fra Uafhængighedserklæringen til Barack Obama. Rød scene.

Søndag kl. 13.50. Lars Trier Mogensen taler med Vincent F. Hendricks om bogen Den store joker. Et portræt af Donald J. Trump. Gyldendal Tranescenen 2.

For dig, der brænder for flygtningekrisen

Hvis du er en af dem, der mener, at flygtningekrisen er et af tidens vigtigste emner, så må du naturligvis også forholde dig til nogle af de mange bøger, der er blevet skrevet om den i løbet af det sidste år, også selv om du måske mest har lyst til at springe ned til det punkt,

der handler om bagedysten. Du skal se: Lørdag kl. 13.15. Thomas Gammeltoft-Hansen i samtale med Eyvind Vesselbo om sin nye bog Hvordan løser vi flygtningekrisen? Scene 2.

Lørdag kl. 15.30. Mød Kari Fure, som fortæller om sin bog På flugt.

Historien gentager sig og katastrofen, der udfolder sig i Syrien og Irak lige nu. ProRex Forlag.

Søndag kl. 13.15. Madame Nielsen i samtale med Anne-Lise Marstrand Jørgensen om dannelsesromanen Invasionen — en fremmed i flygtningestrømmen.

Hvid scene.

For dig, der gerne vil spise mere klimavenligt

Har du gået og tænkt på, hvad du skal gøre, når den dag kommer, hvor kødspisere definitivt er blevet en lige så stigmatiseret gruppe som rygere? På BogForum er der gode råd at hente til din nye livsstil, uanset om du overvejer bare at blive **vegetar**, eller om du vil gå all in og konvertere til det veganske køkken.

En tredje vej synes også at være blevet en mulighed: Skift bøfferne ud med insekter. Du skal se: Fredag kl. 10.20. Ditte Ingemann taler med Annette Nyvang om sin nye kogebog **Vegetar**. JP/ Politikens Forlag.

Fredag kl. 12.30. Insekter er en helt almindelig fødekilde i mange lande. Kokken Rasmus Leck Fischer fortæller og uddeler smagsprøver med udgangspunkt i sin nye kogebog Insectivore. Madscenen.

Fredag kl. 14.00. Mød Mia Sommer, kvinden bag kogebogssuccesen Vegansk velvære, hør mere om at spise vegansk og smag på lidt fra bogen.

FADL's Forlag.

For dig, der vil kende de nye debutanter

Hvis du gerne vil signalere, at du ikke bare er taget på BogForum for at få signeret det syvende bind i Jussi Adler-Olsen-serien, kan det være en god idé at kende lidt til nogle af de nye navne, der præger litteraturscenen for tiden.

Kast dig over de mange debuterende forfattere, der gæster messen, så du kan være med på den litterære smalltalk.

Du skal se: Fredag kl. 16.45. Hannah Lutz læser op af sin debutroman Vildsvin, en gådefuld fortælling om mennesker og vildsvin i de sydsvenske produktionsskove.

SPOT Scenen.

Fredag kl. 17.55. Simon Engstrøm præsenterer debutanterne Morten Vittrup, Signe Brønserud og Niels Henning Falk Jensby. Gyldendal Tranescenen 1.

Lørdag kl. 15.00. Emma Holten interviewer Siri Ranva Hjelm Jacobsen om hendes debutroman Ø.

Lindhardt og Ringhof.

For dig, der kan lide Svend Brinkmann

Og hvem kan ikke det? Du skal selvfølgelig møde manden himself, når han gæster BogForum og fortæller om sin bog Ståsteder. Men der er også inspiration at hente fra andre kanter, hvis du er interesseret i at opnå en mere balanceret og filosofisk inspireret livsstil. Du skal se: Lørdag kl. 12.00. Forfatter og filosof Christoffer Boserup Skovs bud på en filosofisk guide til livet. Forlaget Mindspace.

Søndag kl. 11.30. Svend Brinkmann i samtale med Martin Krasnik om sin nye bog Ståsteder. Auditoriet.

Søndag kl. 11.40. Iben Maria Zeuthen interviewer Karen Pallisgaard om bogen Langsom Livstil — et opgør med travlhedens tyranni.

Forlaget Rosinante.

For dig, der er til menstruation

Hvis du bare ikke kunne få nok af menstruationsdebatten, der har kørt i det forgangne år, så skal du helt sikkert tage på BogForum lørdag, hvor eftermiddagen synes at være særligt dedikeret til de kontroversielle kropsvæsker. Du skal se: Lørdag kl. 12.30. Den svenske videoblogger Clara Henry i samtale med Maja Nyvang Christensen om bogen Ja, jeg har mens — og hva' så? Bogcaféen.

Lørdag kl. 14.00. Sine Cecilie Laub og Maja Nyvang Christensen taler om deres meget omtalte bog Gennemblødt, en bog om menstruation.

LEV NU Scenen.

Lørdag kl. 14.30. Clara Henry taler med Emma Holten om bogen Ja, jeg har mens — og hva' så'?. Gyldendal Tranescenen 2.

For dig, der vil opdateres på de store litteraturdebatter

Enkelte bøger har ikke været til at komme udenom i dette efterår, men hvis du har været på ferie, begravet i specialeskrivning eller arbejde - eller af andre grunde har befundet dig i isolation fra omverdenen, så er det nu, du har chancen for at blive opdateret på det, som alle går rundt og taler om. Du skal se: Fredag kl. 15.10. Peter Øvig Knudsen taler med Niels Frid-Nielsen om bogen BZ. Gyldendal Tranescenen 2.

Søndag kl. 16.15. Karina Pedersen i samtale med Michael Jeppesen om bogen Helt ude i hampen — mails fra underklassen, en fortælling om livet i den danske Ghetto. Scene 2.

Søndag kl. 15.30. Tidligere PETchef Jakob Scharf i samtale med journalist Morten Skjoldager om bogen Syv år for PET. Scharf fortæller for første gang om sin tid som PET-chef.

People'sPress.

For dig, der elsker bagedysten

Har du også gået og tænkt: Kan jeg mon bage Louises Halloween-kage? I så fald er der kun ét arrangement på BogForum, du ikke må gå glip af (heldigvis kan det opleves både lørdag og søndag).

De tre finalister fra Den Store Bagedyst 2016 skal dyste på finish, og med den nye bog Den store bagedyst — de bedste opskrifter fra sæson 5 kan du også selv kaste dig over mesterværkerne hjemme i køkkenet.

Du skal se: Lørdag kl. 12.30 og søndag kl. 11.10.

Micki Cheng præsenterer tre deltagere fra Den Store Bagedyst 2016.

Kom og smag på kagerne. Madscenen og Lindhardt og Ringhof.

livamolin@information.dk

Har du gået og tænkt på, hvad du skal gøre, når den dag kommer, hvor kødspisere definitivt er blevet en lige så stigmatiseret gruppe som rygere?.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Arnold vil have os til at styre kødets lyst

6. juli 2016, Information, Sektion 1, Side 10, Jørgen Steen Nielsen..., 1404 ord, Id: e5ca0425

Den tidligere bodybuilder og Mr. Universe, Arnold Schwarzenegger, har vendt kødet ryggen af hensyn til både klima og egen trivsel - nu deltager han i kampagne for at få kineserne til at dæmpe deres voksende kødforbrug, som dog stadig er mindre end vores.

Han kunne ikke få nok. Da Arnold Schwarzenegger var aktivt konkurrerende bodybuilder i 1960'erne og 70'erne og blev både Mr. Olympia og Mr. Universe gentagne gange, spiste han kød og animalske proteiner som en besat.

Billeder fra dengang viser ham med kniv og gaffel i kæmpestore bøffer, og hans opskrift til andre muskelsvulmende kropsbyggere lød på 500 gram rødt og magert kød om dagen suppleret med bacon, æg, ost, mælkeprodukter og en stribe andre proteinkilder.

I dag siger Arnold Schwarzenegger: »Jeg er langsomt ved at lægge kødet på hylden, og jeg siger jer: Jeg har det fantastisk.« Den tidligere bodybuilder og efterfølgende Hollywood-stjerne og guvernør i Californien siger sådan i traileren til en ny kampagnevideo, under færdiggørelse af filminstruktøren bag Terminator, Aliens, Titanic og Avatar, canadieren James Cameron, selv mangeårig forsager af kød som konsekvent veganer.

De to, Schwarzenegger og Cameron, er sammen med den kinesiske filmstjerne Li Bingbing dybt engageret i en video-og annoncebaseret appel til det kinesiske folk - og andre - om at spise mindre kød. For hvis kinesernes kødforbrug bliver ved at stige som nu, og de ender på et individuelt forbrug nær amerikanerens, er gode råd dyre - for klimaet som for miljøet og naturen i al almindelighed. Af samme grund vil kampagnen for et mindre kødforbrug også blive rettet mod de amerikanske forbrugere.

Det er det statslige kinesiske selskab for ernæring, CNS, og den amerikanske ngo WildAid, der søsætter kampagnen i fællesskab. Deres afsæt er tal fra klima-, miljø- og fødevareforskere, der fortæller, at det globale kvægbrug nu bidrager med 15 procent af de samlede globale udledninger af drivhusgasser eller lige så meget som den totale udledning fra alle verdens transportmidler. Det skyldes primært, at kvæg som drøvtyggere slipper store mængder metan ud, meget mere end f. eks. svin og fjerkræ.

Dertil presser kvægproduktionen verdens ferskvandsreserver og skovarealer, der ryddes for at skaffe græsningsarealer.

USA 106 kilo, Indien fire kilo

Hidtil har det været forbrugerne i i-landene samt i særligt kvægproducerende nationer som Argentina og Brasilien, der har spist mest oksekød pr. indbygger. Ifølge en løbende global opgørelse fra Iowa State University spiser gennemsnitseuropæeren i dag 15,5 kilo oksekød om året, mens amerikaneren spiser 37,1 kilo og kineseren 4,4 kilo - mod den gennemsnitlige inderes indtag, som ligger på 1,7 kilo. Regnes også andre kødprodukter med - svinekød, fjerkræ, lam - ligger EU-borgeren på 78 kilo om året, amerikaneren på 106 kilo, kineseren på 60 - og inderen på godt fire kilo.

Men det kinesiske kødforbrug vokser hastigt, med en seksdobling i det individuelle forbrug siden 1978 og udsigt til yderligere 50 procent vækst inden 2030.

Og med den store kinesiske befolkning betyder det ifølge WildAid, at Kina allerede i dag forbruger dobbelt så meget kød som USA og står for 28 procent af det globale forbrug af kød og mejeriprodukter.

»Den forudsete vækst i forbruget pr. indbygger (i Kina, red.) betyder, at det totale behov for kød og mejeriprodukter i 2030 vil øges med, hvad der svarer til et ekstra USA,« hedder det i kampagnerapporten Eating for tomorrow.

»De overtager alle vore dårlige vaner og praktiserer dem i en middelklasse, der er større end hele den amerikanske befolkning,« siger James Cameron til magasinet Vanity Fair, hvor kampagnen også får omtale.

Resultatet er, at udledningen af drivhusgasser fra det kinesiske kødforbrug vil stige fra i dag ca. 1.190 mio. ton CO₂ - mere end 20 gange Danmarks samlede udledninger - til godt 1.800 mio. ton i 2030.

Derfor - og fordi mere end hver fjerde kineser i dag er overvægtig eller fed - har det kinesiske selskab for ernæring, CNS, kastet sig ind i kampagnen for nedsat kødforbrug sammen med WildAid, Schwarzenegger, Cameron og Bingbing. Ved siden af annoncerne, plakater i gadebilledet og den nye videofilm, hvor den tidligere kødspisende bodybuilder

bevæger sig rundt på en udpint og klimaforstyrret jord, har CNS udsendt nye retningslinjer til det kinesiske folk for en sund og bæredygtig kost.

På et pressemøde i forrige uge fortalte CNS og det kinesiske sundhedsministerium om de nye kostråd, der opfordrer kineserne til at spise højst 27,4 kilo kød om året, hvilket svarer til mindst at halvere dagens individuelle forbrug - og til mindre end en syvendedel af det, Arnold Schwarzenegger engang satte til livs og opfordrede andre muskelbyggere at indtage.

Den kinesiske anbefaling er på niveau med den danske Fødevarestyrelses kostråd, som vi danskere i øvrigt langt fra følger.

»I 2030 vil CNS' retningslinjer kunne give en reduktion i drivhusgasudledningerne svarende til 1.270 mio.

ton CO₂ eller 70,8 procent mindre udledning, end prognoserne siger,« hedder det i kampagnerapporten.

Det vil samtidig svare til en reduktion af de globale landbrugsudledninger med over 22 procent og kunne dermed tilvejebringe verden 8,5 procent af de CO₂-reduktioner, der skal til for med rimelig sandsynlighed at holde den globale opvarmning under de to grader, klimaaftalen fra COP 21 i Paris har sat som overgrænse.

Søgelys på os selv

Hvor opsigtsvækkende og opmuntrende de nye initiativer end er, er der bestemt ingen sikkerhed for, at kineserne følger de nye, mere klimavenlige kostråd eller lytter til vestlige forbilleder som Schwarzenegger og Cameron. For den storforbrugende vestlige livsstil er i dag et nok så stærkt forbillede. Et højt kødforbrug er blandt kineserne et signal om høj social status.

»De spejder mod vest for at finde deres værdisystem, og det er både godt og skidt,« siger James Cameron.

»Ironisk nok har de gjort det rigtige i århundreder (nemlig at spise en plantedomineret kost), og de ændrer nu blot vaner for at blive ligesom os.« Dermed rettes søgelyset atter mod Vesten og de rige landes forbrugere.

Kan de - vi - også påvirkes af annoncekampagner, kostråd og filmidolers klimabetingede konvertering fra kødspisere til helt eller delvis **vegetarer**? Er det mon nok, når Arnold Schwarzenegger i kampagnevideoen siger: »Hvis de fortæller dig, at du skal spise mere kød for at blive stærk, så tro ikke på det.« Eller skal der mere håndfaste incitamenter til, som for eksempel en afgift på rødt kød som foreslået for nylig af Etisk Råd? Ikke hvis man spørger den danske regering. Som klima-og energiminister Lars Christian Lilleholt (V)

sagde til Berlingske, da afgiftsforslaget blev præsenteret i april: »Jeg tror ikke, afgiften nytter noget.

Den får ingen effekt. Jeg tror, danskerne spiser det oksekød, som de gør, og det vil de også gøre fremover, uanset om der er afgift på eller ej.« »Det der fokus med, at nu skal vi endelig ikke spise noget oksekød, nu må vi endelig ikke køre i vores bil, nu må vi endelig ikke tage en flyvemaskine, når vi skal på sommerferie, er jeg ikke vild med. Jeg tror, det handler om, at vi får et samfund, hvor vi indretter os på en måde, så vi stadigvæk er i stand til at spise en bøf eller tage en flyvetur eller tage en tur i vores bil, men at vi gør det på en måde, så miljøbelastningen er så lille som mulig,« mener klimaets liberale minister.

Der er tidspunkter, hvor man drømmer om, at en stærk mand træder ind på scenen.

jsn@information.dk

Kineserne overtager alle vore dårlige vaner og praktiserer dem i en middelklasse, der er større end hele den amerikanske befolkning James Cameron Filminstruktør.

Fakta: AJOUR

Mærk kødet

Danmark har fået en ny klimabevægelse.

En gruppe unge mennesker har fundet sammen for at gøre noget ved danskernes høje kødforbrug, der belaster det globale klima.

»Mærk Kødet - det gør kloden,« siger de unge, der vil have en mærkning af kødet i butikkerne, så man som forbruger kan se, hvor stor klimabelastningen er, hvis man vælger oksekød eller andet kød i stedet for f. eks. grøntsager.

»Kød fra drøvtyggere - kvæg, geder og får - udleder 250 gange flere drivhusgasser pr. gram protein end grøntsager,« skriver de unge i deres manifest for den ny bevægelse.

De vil også gerne have en klimaafgift på kød for at mindske forbruget.

Den ny bevægelse er ikke en bevægelse af **vegetarer**. Det handler ikke om at bandlyse kød i kosten, men om at nedtrappe forbruget, mener de unge.

»Mærk Kødet går ind for personlig frihed til selv at vælge, hvad du spiser. Men frihed er ikke kun din egen. Den massive kødproduktion er frihedsberøvende for de folk, der bliver tvunget fra hus og hjem som følge af klimaforandringer,« hedder det i manifestet.

Den ny bevægelse har lagt ud med et debatmøde om kød-og klimavaner og med en demonstration på Christiansborg Slotsplads i juni.

jsn.

- Mere end hver fjerde kineser er i dag er overvægtig eller fed. Blandt andet derfor opfordrer det kinesiske selskab for ernæring til, at kødforbruget nedsættes. Foto: Qilai Shen/ Panos Pictures

---

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

KLUMMEN

📄 13. august 2016, Information, Sektion 1, Side 2, Caspar Eric..., 803 ord, Id: e5d63a69

Da min mor stod der i sin flotte brudekjole, gik det pludselig op for mig, hvor god jeg er blevet til at levere strukturel kritik af f. eks. kirken og ægteskabet, men også hvor håbløst dårlig jeg er til at formulere alternative fællesskaber.

Henter billede...

Forleden blev min mor gift igen, og lige om lidt skal jeg stå fadder for et barn, hvis forældre jeg elsker meget højt.

I den slags situationer har jeg lynhurtigt de første fire kritiske punkter parat, der kan anfægte den type institutionaliserede bånd; at ægteskabet er et heteronormativt arrangement, at kirken har taget patent på næstekærligheden og gjort den til en ekskluderende vestlig værdi for eksempel.

Men mens jeg stod i salen med mine søstre på Thorvaldsens Museum (som de havde fået lov til at tage i brug, fordi Rådhuset var booket i anledning af modeugen) og kiggede på min mor sige ja til sin mand, så kunne jeg ikke undgå at føle en slags afmagt. To

mennesker, som jeg holder meget af, står og lover at støtte hinanden i medgang og modgang, og det første, der automatisk popper ind i mit hoved, er, om det, jeg er en del af lige nu, måske på en eller anden måde kunne være problematisk.

Bagefter føler jeg så en overvældende glæde over, hvor smukt det er, men den følelse er stadig forbundet med skyld.

Den samme afmagt og rus føler jeg, når jeg ser OL for tiden. Jeg har lyst til at råbe ad skærmen, at nationalstaten er noget pis, at det er noget pis, at folk dør, imens de arbejder til en ussel løn for at bygge kæmpemæssige stadione, hvor vi kan konkurrere om, hvem der har det bedste samfund.

Men min afmagt handler ikke om, at jeg ikke er i stand til at lave noget om. Det kom jeg ellers til at sige til en ven, mens vi stod og røg en cigaret. Jeg var træt af at have minimal indflydelse på det samfund, jeg lever i, fordi det virker, som om der foregår helt vildt mange ubehagelige ting, også selv om der er mere fred i verden end nogensinde. Og så sagde han simpelthen, at den minimale indflydelse jo for helvede er en præmis for at leve i et demokrati.

Det gik jeg så og tænkte over, og mens min mor stod der i sin flotte kjole, jamen, så gik det pludselig op for mig, hvor god jeg er blevet til at levere strukturel kritik og udpege ting, der sker som del af et større billede. Men også hvor håbløst dårlig jeg faktisk er til at formulere alternativer til fællesskaber såsom folkekirken eller ægteskabet eller - som jeg selv gør - at stå og klappe i takt på et fodboldstadion.

I et af de bedste digte i nyere dansk litteratur spørger Theis Ørntoft: »hvor skal man gå hen med sin kærlighed/ hvor skal man gå hen med den/ bag skrankerne står de bare og smelter/ der er ingen hjælp at hente«. De sætninger handler ikke bare om en personlig krise. De handler om en konkret politisk krise, hvor det kan virke uigennemskueligt, hvorvidt vi er en del af en løsning, eller del af et problem.

Jeg ved ikke, om det bidrager positivt eller negativt til vores fremtid, at jeg forsøger at være **vegetar**, men jeg synes til gengæld, at det er dumt at elske peperonipizza, mens Jorden er ved at gå under. Jeg ved ikke, om det er godt eller dårligt, at vi har en folkekirke, men jeg synes, det er absurd, hvis næstekærligheden ikke skal være alle forundt. Og jeg er forvirret over, hvorfor dét ikke er det vigtigste spørgsmål lige nu for ethvert politisk parti.

Jeg tror ikke, svaret bare er at stoppe med at føle sig skyldig, men måske er det på tide at bruge skyldfølelsen til at insistere på nogle konkrete menneskelige principper og forpligtelser.

I Danmark ønsker nogen at træde ud af menneskerettighedskonventionerne, fordi de spænder ben for, at vi kan udvise visse personer, som vi ikke har lyst til at håndtere i vores samfund. Fordi de ikke er vores problem.

Når min mors mand siger ja til min mor, siger han også ja til at forpligte sig over for tre børn, der ikke på den måde er hans. Der er noget smukt i den forpligtelse, synes jeg, og noget smukt ved ægteskabet, som netop ikke er tosomheden, men som er viljen til at dele sin kærlighed.

Selv om jeg er kulturkritisk uddannet, så tror jeg selvfølgelig på, at der findes en rigtig og en forkert måde at være menneske i verden.

Det smukke er, at dette ikke virker umuligt i de personlige relationer, vi har. Det svære og sørgelige er, at det ikke længere så meget er det private, der er politisk, som det er det politiske, og altså også næstekærlige, der er blevet privat.

Caspar Eric er forfatter.

Klummen er udtryk for skribentens egen holdning.

debat@information.dk

Jeg ved ikke, om det er godt eller dårligt, at vi har en folkekirke, men jeg synes, det er absurd, hvis næstekærligheden ikke skal være alle forundt.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Til kritikken af den dystopiske skovskider

9. april 2016, Information, Sektion 3 (Moderne Tider), Side 26, Anna Ullman..., 645 ord, Id: e5a70e8b

Klimakampen har udartet sig til en fjollet og reaktionær ideologi, der alligevel ikke redder planeten. Videnskabsjournalisten Leigh Phillips råber i ny bog 'Avanti!' for en proteknologisk centrumvenstrefløj, men ender med at gå i sin egen fælde.

Henter billede...

Apokalypsen er større end Justin Bieber. Hollywood svælger i fantasier om civilisationens endeligt, og internettet er fyldt med anvisninger på, hvordan man kan overleve i vildmarken og indrette sig i en bolig på størrelse med en skoæske.

Det konstaterer videnskabsjournalisten Leigh Phillips, som i bogen med den kringlede titel *Austerity Ecology & the Collapse-Porn Addicts: A Defence of Growth, Progress, Industry and Stuff* kortlægger, hvordan klimakampen har udviklet sig til en reaktionær, irrationel og direkte bizar ideologi, der alligevel ikke kan redde planeten.

Ikke alene cirkulerer der forskellige moralistiske forestillinger om bæredygtigt forbrug og tilbagevenden til naturen langt ind i liberale og nationalkonservative rækker. En skepsis over for teknologi, videnskab og fremskridt breder sig også blandt miljøforkæmpere og naturbeskyttere på den grønne venstrefløj. Som Phillips spørger sig selv i indledningen: »Hvordan er det kommet så vidt, at økologien og venstrefløjen - grupper med progressive ideer lig mine egne - har udviklet sig i retning af vold, videnskabsskepsis og anti modernisme?«.

Ekko af fortiden

Og så langer bogen over sine lidt for mange sider ellers både sjovt og rammende ud efter alt fra mexicanske økoterrorister, der skyder knæskallerne af videnskabsfolk, til frelste skovskidere og dystopiske spejderdrengene, der vil lære os kulinarisk tilberedning af ådsler, og hvordan man bruger dadelsten som prævention. Phillips sporer denne tankegang åndshistorisk og påpeger, at naturbeskyttelse har været sengekammerat med både modoplysning og sågar fascisme (Adolf Hitler var som bekendt **vegetar**).

Den galt afmarcherede klimakamp er med andre ord overalt; lige fra diverse popkulturelt skrald til Naomi Kleins formaninger om at forbruge mindre. »Vi får at vide, at vi må afvise onder som fremskridtet, industrialiseringen og sågar civilisationen, hvis vi skal redde planeten - også af så etablerede figurer som Prins Charles,« skriver Phillips, hvis yndlingsaversion er deep ecology-tænkere som Derrick Jensen, Paul Kingsnorth og John Zerzan.

Tit og ofte lyder forfatteren som et ekko af George Orwells legendariske udfald mod de nudister, helsekostfanatikere, langskæggede paci-fister, sexgalninge og frugtjuicedrikkere, som i 1930' ernes Storbritannien blev tiltrukket af ordet 'socialisme' som fluer af en lort. Og forfatteren medgiver da også selv, at bogen grundlæggende gentager tidligere venstrefløjsargumenter om forholdet til natur og teknologi, opdateret til den antropocæne tidsalder.

Relevant tirade

Bogen er også en relevant tirade mod de dele af venstrefløjen, der antager, at kapitalismen kun er en slags moralsk brist lokaliseret i bestemte miljøer og samfundsklasser, som kan korrigeres ved at skære ned på privatforbruget og købe lokalt.

Problemet med bogen er dog, at den er mere en polemik end en analyse. Den gentager blot gamle skyttegravskrige på venstrefløjen, hvor en 'kunstnerisk' kapitalkritik beskyldes for at være sværmerisk og naiv, mens en 'økonomisk' kapitalkritik beskyldes for at være didaktisk og fremmedgørende.

I dag burde vi gerne kunne se, at ingen af parterne har helt ret, og ingen tager helt fejl. For er sagen ikke mere kompleks end som så? Er det ikke netop en af kapitalismens modsætninger, at udvikling også er lig afvikling? Phillips mener dog ikke, at væstkritik hører nogen steder hjemme på venstrefløjen.

»Vi har brug for mere vækst, mere fremskridt, mere industri, og vi er nødt til at blive mere civiliserede, hvis vi skal løse den globale biokrise,« hævder han og begiver sig ud i en socialdemokratisk argumentation om, at det ikke er økonomien, men manglen på planlægning, der er problematisk: »Vores bedste håb for menneskeheden er at arbejde på at blive mere lykkelige, sunde, og ja, rige, men også stadig mere lige.« Manglerne til trods rejser bogen en kritik, der rammer mellem øjnene på livsstilsprimitivister som Andrea Hejlskovs og Den Store Flugt og ud-flytterfamilien, der for nylig blev portrætteret i Søren Ryge-programmet Far, mor og børn, og som også optrådte i gårsdagens Information.

Ligesom den nok kan vække eftertanke hos alle, der har stemt på Alternativet.

annu@information.dk

Fakta: Leigh Phillips

Austerity Ecology & the Collapse-Porn Addicts A Defence of Growth, Progress Industry and Stuff 292 sider. 16,99 pund Zero Books.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Efter ramadanforvirring: Asylcentre må gerne købe mikrobølgeovne

4. juni 2016, Information, Sektion 1, Side 8, Sebastian Abrahamsen..., 952 ord, Id: e5bdbe22

Udlændingestyrelsen har i indgående detaljer instrueret fire asylcentre i, hvordan de skal håndtere den muslimske fastemåned, ramadanen. Oprindeligt så det ud til, at styrelsen ikke ville lade centrene købe mikrobølgeovne til genopvarmning af dagens måltider. Men det må de altså gerne, viser det sig.

Henter billede...

Der har i de seneste dage hersket forvirring på fire af landets asylcentre. Centrene i Haderslev, Herning, Thisted og Næstved får til daglig leveret mad på faste tidspunkter fra Beredskabsstyrelsens cafeterier i de tilstødende beredskabscentre. Men hvad skal der ske under den muslimske fastemåned ramadanen, hvor mange af centrene muslimske beboere faster i alle døgnets lyse timer? Det har ledelsen på flere af centrene spurgt Udlændingestyrelsen om. Først i sidste øjeblik har de fået klart svar.

Beredskabsstyrelsen har ikke tænkt sig at servere mad på andre tidspunkter, end de plejer, når ramadanen går i gang natten mellem søndag og mandag. Og beboerne på de fire asylcentre har ikke adgang til et køleskab, hvor de kan gemme maden til efter klokken 22, hvor fasten ender.

Som det fremgår af en række mails, som Information har fået adgang til, har Udlændingestyrelsen derfor forsøgt at træde til med en redning.

Om formiddagen 30. maj skrev en embedsmand fra Udlændingestyrelsen til ledelsen i de fire centre: »-Der stilles et mindre antal køleskabe til rådighed pr. center under ramadanen.

-Beboerne vil selv skulle administrere ordningen ad frivillighedens vej, således at der ikke skal gives en særskilt bevilling til ansættelse af yderligere personale på de relevante centre.

-Der indkøbes bakker til opbevaringen af mad.« Men skulle asylansøgerne så spise kold mad om natten, spurgte et par af de kommunale asylchefer. Eller måtte de varme maden op igen? Til det svarede embedsmanden i en kortfattet mail: »Der er i den forslåede løsning ikke mulighed for opvarmning af mad.« Embedsmanden skrev i en ny mail senere samme formiddag, at beboerne også kunne pakke morgenmaden ned og gemme den i et køleskab, indtil fasten tillader dem at spise et morgenmåltid. Det vil sige omkring klokken to om natten, hvor fasten begynder igen på grund af sommerens lyse dage. I mailen gentog embedsmanden sin første pointe: »Det er korrekt forstået, at vi i forsøgsordningen

ikke tilbyder beboerne mulighed for at varme maden op.« Flere af asylcheferne i de kommuner, der driver asylcentre, har opfattet det sådan, at de ikke måtte tilbyde beboerne at genvarme maden.

Men da Information skriver til Udlændingestyrelsen, er beskeden en anden.

Ikke tilfredse

Kontorchef Thomas Mortensen skriver i en mail til Information, at det står de enkelte kommuner frit for at købe nogle mikrobølgeovne til beboerne, hvis de har lyst.

Ordningen med køleskabe og foliebakker er ifølge styrelsen bare de minimumsrammer, som styrelsen vil sørge for: »Operatøren, som driver et beredskabscenter i samarbejde med Beredskabsstyrelsen, har mulighed for lokalt at foretage yderligere tiltag afhængig af ønsker, behov og efter vurdering af, hvor mange asylansøgere der påtænker at benytte ordningen,« skriver kontorchefen.

»Det kunne [være] opvarmning af aftensmaden efter solnedgang og/ eller konkrete aftaler om ordninger med relevante beboere. Det er den enkelte operatør, som bedst har en fornemmelse af lokale ønsker og vurdering af yderligere tiltag.« Men det er ikke sådan, Birgitte Guldborg har forstået budskabet.

Hun er asylchef i Jammerbugt Kommune, som driver centret i Haderslev, og er tilfreds med, at det nu står klart, at de gerne må købe mikrobølgeovne.

Ifølge hende er de fire centre nu blevet enige om en ordning, hvor de beboere, der vil faste, får lov at gemme maden i et aflåst køleskab, som så bliver låst op af personalet efter solnedgang.

- Men har du hele tiden forstået det sådan, at I gerne måtte købe de mikrobølgeovne?
»Nej. Det er derfor, vi har ventet på en tilladelse fra Udlændingestyrelsen,« siger Birgitte Guldborg.

»Vi havde fået et udkast til en vejledning, men den var vi ikke tilfredse med. Vi var ikke enige i, at det var en god måde at gøre det på.« Ifølge Informations oplysninger sendte Udlændingestyrelsen torsdag eftermiddag en ny mail til asylcheferne, hvori der stod, at det var tilladt for centrene at lave lokale løsninger - herunder at opvarme maden igen. Mailen blev sendt, kort efter Udlændingestyrelsen havde sendt sine skriftlige svar til Information.

Men Udlændingestyrelsen afviser gennem sin presseafdeling, at der skulle være nogen sammenhæng mellem Informations henvendelse og styrelsens nye besked til asylcheferne.

Lars Enevold Andersen, der er leder af Hanstholm Asylcenter i Thisted, bekræfter, at han har modtaget en ny mail fra Udlændingestyrelsen.

»Jeg havde også forstået den første mail sådan, at vi ikke måtte varme mad op,« siger han til Information.

»Men jeg er glad for, at de har taget vores bekymring til efterretning omkring det at skabe et trygt og godt center hvor beboerne kan have et værdigt ophold.«.

To serveringer

Interessen for at holde ramadan varierer meget mellem centrene.

I Thisted er det ifølge Informations oplysninger omkring 90 af de nuværende 235 beboere, der har ønsket at faste.

I Haderslev har centrets såkaldte beboerråd svaret, at der ikke er en eneste beboer, der er interesseret i at holde ramadan. Men alligevel skal rammerne være på plads, mener Birgitte Guldberg: »Beboerrådet har ikke nødvendigvis fået svar fra alle. Det er lidt som at spørge elevrådet i gymnasiet, om der er nogen **vegetarer**. Men vi vil ikke risikere, at der er nogen, der ikke får mad.« I nogle asylcentre har beboerne adgang til selv at lave mad. Hos andre er der et professionelt køkken.

For eksempel i modtagecenteret Sandholm. Her har køkkenchef Erik Aagaard taget højde for ramadanen i årevis. Han serverer to morgenmåltider hver dag under fasten. Ét klokken 2 om natten og et andet klokken 6.45 som normalt. Både i Sandholm og i Avnstrup, hvor han leverer catering. Aftensmaden kan beboerne gemme i et køleskab og varme op igen senere.

»Sådan har vi gjort det i mange år, og folk er glade for det,« siger køkkenchefen.

Ifølge ham er 90 procent af de ansatte i hans køkken tidligere asylansøgere.

De hjælper med at give en forståelse for, hvilke behov der er.

seab@information.dk

- Asylcentret i Næstved får til daglig leveret mad på faste tidspunkter fra Beredskabsstyrelsens cafeterier i de tilstødende beredskabscentre. Men hvad skal der ske under den muslimske fastemåned ramadanen, hvor mange af centrenes muslimske beboere faster i alle døgnets lyse timer? Det har der hersket en del tvivl om de seneste dage. Arkivfoto: Stine Bidstrup/ Polfoto

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

DE RØDE SPISER: 'Jeg er en reaktionær bonderøv'

3. december 2016, Information, Sektion 3 (Moderne Tider), Side 19, Lærke Cramon..., 916 ord, Id: e602c4fa

BISCUITS AND GRAVY Fotograf og foredragsholder Jacob Holdt spiser middag med Ku Klux Klan den ene dag og LGBT-asylansøgere den anden. Og så elsker han broccoli, fordi USA's tidligere præsident George Bush hader det.

Henter billede...

Hvor venstreorienteret er du på en skala fra 1-10? »5. I filmen om mig skildres min mest ekstremistiske ungdom, hvor jeg en enkelt gang stemte på SF i irritation over, at mit eget parti - dengang de konservative - støttede USA's Vietnam-krig og svigtede de fattige lande. Men jeg var aldrig interesseret i en socialistisk omvæltning. Og de røde faner i demonstrationerne irriterede mig, fordi jeg mente, at det ville få vores modstandere til at tro, at vi var røde ideologer frem for på de undertryktes side. Siden min USA-rejse i 1970-75 har jeg altid stemt på midten, fordi man bedst derfra kan gå i dialog til begge sider og skabe samarbejde.

Jeg bliver normalt irriteret, hvis nogen kalder mig for rød eller venstre-eller højreorienteret. I min mest røde SF-ungdom kaldte 68-oprørerne mig for 'reaktionær bonderøv', og det er nok, hvad jeg stadig er.« Hvad er din mest venstreorienterede madoplevelse? »Jeg arbejder med integration, så når jeg spiser med min kone, er jeg selvfølgelig solidaritetsvegetar, men når jeg bor hos mine muslimske venner, hos DF eller Nye Borgerlige spiser jeg naturligvis som dem. Og omvendt. Når de spiser hjemme hos os, gør jeg alle til **vegetarer** for en aften. Skik følge eller venner fly. Når jeg spiser ude, lader jeg, som om jeg spiser rødt kød, men lister det uset ned under bordet til min hund.

Den er lykkeligt uvidende om klimaets tilstand«. Når jeg siger højreorienteret mad, hvad tænker du så? »På juleaften. Den ene gang om året insisterer jeg på at spise flæskkesteg, selv om jeg i reglen har op til 10 muslimske gæster til bords. Jeg serverer selvfølgelig and

eller gås for dem og nøddepostej for min kone og børn. Alt sammen dekoreret med små dannebrogss-flag. Det handler jo om at føre vore danske værdier videre, hvilket muslimerne ingen problemer har med at respektere, når de først føler sig inde i varmen.« Hvad finder man altid i dit køkken? »Broccoli, som jeg begyndte at spise, fordi præsident Bush hadede det. Sidenhen fordi det er godt mod kræft.« Hvad er din livret? »Biscuits and gravy - klistrede boller med daggammel hvid peberkødssovs hældt hen over. Det spiser jeg altid hos mine Ku Klux Klan-venner, selv om det altid får mine finkulturelle medbragte danske venner såsom Pia Tafdrup til at væmmes.« Hvad kunne du - af politiske årsager - aldrig finde på at spise? »Af politiske årsager spiser og drikker jeg alt. Der er ikke noget vigtigere end at integrere sig med hinanden i en hadopsplittet verden. For nylig havde jeg 80 LGBT-asylsøgere til middag. Jeg var ked af, at de ville have kød, men indordnede mig ved synet af, hvor smukt disse homoseksuelle på flugt fra kristen og muslimsk undertrykkelse integrerede sig med hinanden om bordet. Men årets 364 øvrige dage kunne jeg ikke finde på at købe klimaødelæggende rødt kød eller grøntsager transporteret over store afstande. Jeg køber altid de billigste vine for i stedet at kunne give faste bidrag på størrelse med dyre vinpriser til Røde Kors og CARE, som jeg er ambassadør for og støtter på grund af indsatsen for de fattige imod vores klimaødelæggelse.

Ikke mindst imod de rødes uhæmmede kød-og flyforbrug.« Hvad gør du med rester? »Jeg spiser dem og ville derfor blive alt for tyk, hvis jeg ikke løb dem af hver morgen. Jeg hader madspild og stod derfor på hovedet i mange år i Irmas skraldespande, indtil de satte en stopper for det ved at låse dem af.« Er der noget, du skammer dig over at elske at spise? »Jeg har nok mere tendens til at skamme min kone ud for hendes storforbrug af mandler og dermed af vand i Californien, mens jeg selv bliver skammet ud af mine globalt tænkende børn, hvis de ser mig spise tun. Med min egen tendens til at skamme andre ud, vil nogen nok regne mig for venstreorienteret. Men jeg skammer mig af sundhedsmæssige årsager over at spise trøsteslik for at holde mig vågen på mine lange natlige køreture mellem foredrag i Amerika. Og jeg har i den grad skyldfølelse over mit benzinforbrug og kompenserer altid ved at gå rundt og slukke lysene i klasselokalerne i de amerikanske universiteter, som eleverne - venstreorienterede som højreorienterede - ligegyldigt lader brænde døgnnet rundt.«.

lcra@information.dk

Fakta: Livretten

Biscuits and gravy Brug amerikanske Jumbo Buttermilk Biscuits eller bag dine egne.

En pølse, du kan lide. 1/2 dl hvedemel.

6 dl letmælk. 3 spsk. smør. Salt og friskkværnet peber. Et nip cayennepeber.

Biscuits: 5 dl hvedemel. 2 tsk.

bagepulver ½ tsk. natron. 1 tsk. salt. 8 spsk. koldt usaltet smør i tern. 2,5 dl letmælk.

Hvis du bruger købebiscuits, skal du blot varme dem, som det står på pakken. Hvis du bager dine egne, skal du piske de tørre ingredienser sammen i en skål. Kom smørternene i skålen og smid skålen i fryseren i 10 minutters tid. Der skal kulde til en fluffy biscuit.

Kør kortvarigt dejen sammen med en håndmikser og hæld mælk i, indtil dejen samler sig. Form dejen til runde kiks med en højde på cirka 2,5 centimeter. Bag dem ved 200 grader i 15 minutter, til de er hævede og gyldne. Sauce laves ved at smelte smørret på en pande. Kom pølsen på panden, mas den ud med en grydeske og lad den stege fem minutter.

Skrub panden ned på medium varme og drys pølsen med mel, salt, peber og et nip cayenne. Hæld mælk på lidt ad gangen indtil sauce tykner. Serveres varm oven på lune biscuits.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådgivningsstilling i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Anm: Kuldslået kærlig nulpunktsroman

24. september 2016, Information, Sektion 2 (Litteratur), Side 8, Erik Skyum-Nielsen..., 946 ord, Id: e5e5a37c

Vibeke Grønfeldts nye roman portrætterer ganske vist en enspænder, men henvender sig til enhver, som bare er træt af billige løgne.

Henter billede...

<p></p>

For en indkøbsseddel og en gammeldags telefonliste gælder samme formelle princip, nemlig at det første og det andet og det tredje på forhånd er lige vigtigt.

Det samme gælder en dagbog, hvor hver en dato og hver en side udgør et åbent felt. En enkelt linje kan være lige så godt eller lige så skidt som en optegnelse over mange linjer. Enten skete der ingenting, eller også hændte der pludselig en hel masse. Men hvis der

ingenting skete, fik man måske tænkt og dermed skrevet så meget desto mere, og hvis man havde travlt med alt muligt i dagens løb, fik man jo netop ingenting skrevet.

At liv og skrift konstant går på tværs af hinanden og ofte kun punktagtigt mødes, udgør basiserkendelsen for Vibeke Grønfeldts nye outsider-og nulpunktsroman, en dagbog for 2014-15 af den helt igennem fiktive udkantsforfatter Elvine Brink, hvis efternavn formentlig skal antyde, at hun socialt og eksistentielt lever på randen, i kanten. Hun bor alene og foretrækker at kommunikere på fjerndistance, for hun er ramt, må man sige, af klarsynets forbandelse og har over for menneskers dumhed og overfladiskhed udviklet en skepsis, som godt kan minde om et panser.

Ordenes billedkraft

En gang imellem træffer hun sammen med en nabo, en gammel kæreste eller en forfatterbekendt, men stort set holder hun sig for sig selv og befinder sig udmærket derved.

Ser lidt tv, læser avis, drikker sig en porter og nyder som den litteraturfreak, hun er, »bogens morgen«, »ordenes billedkraft« hos sine venner Tarjei Vesaas, Pessoa, Gustav Wied, Jørgen Nielsen, Peer Hultberg, for nu at nævne de vigtigste af alle de døde mennesker, hvis ord får liv gennem hende.

Løfter hun blikket fra dagbogen og den bog, hun lige nu er i gang med, må hun konstatere, at hun lever i »Det delte land«, altså nutidens Danmark: »Ung står over for gammel, rask over for syg, overklasse mod underklasse, rig mod fattig, troende mod ateist, kødæder mod planteæder. Kun en kriminel undergrund strækker her og der blækspruttearme ned i begge lejre.« Hvad hun hører gennem medierne, og hvad der foregår i lokalsamfundet, bekræfter hende i, at alle de dyriske kræfter bobler frem fra kilderne uden på mindste måde at blive tæmmet eller formet. Er vi, må hun spørge, større end goplen og tidslen og fluen? Hvad med den, der blæser miljøet og kloden en lang march? Elvines dagbogsoptegnelser rummer beretninger, dialoger, prosadigte, breve, mailudklip, kommentarer samt ikke mindst erindrende tilbageblik på en anden tid: Engang fik alle besked på at yde efter evne og nyde efter behov. Engang kunne folk glædes ved bittesmå dagligdags ting - eller som hun selv, opleve en jolle, hun fik, som selve livets begyndelse.

Dengang havde hvert enkelt menneske sin helt karakteristiske latter.

Alle ventede dagen lang, nogle hele livet. Nu behøver ingen vente så meget som et sekund.

Humor og alvor

Af en af de allerførste optegnelser fremgår, at den barske, skarptskuende og helt igennem fiktive 66-årige forfatter nylig har fået et romanmanuskript afvist med den begrundelse, at bogen, dersom den udkom, ville kaste et ondt lys tilbage på alt, hvad hun hidtil har skrevet.

»Det kolde blik vil ramme dig,« advarer hendes læser. I det nu foreliggende værk virker kulden passende blandet op med varme, og alvoren med overgiven humor. Men som signalement af samfundet og samtiden mangler romanen bestemt ikke bid.

Fra at have været fundamentalt afhængige af hinanden og på godt og ondt overladt til hverandre har vi bevæget os ind i en senmodernitet, hvor ingen behøver nogen: »De unge behøver ikke alderdomshjem, de gamle ikke børnehaver, blinde kan undvære billeder, kunstmuseer og film, analfabeter litteratur, cyklister motorveje og bilister cykelstier, for **vegetaren** er bøffen og farsen og indmaden, stegt eller kogt, ulækker og overflødig, for afholdsmanden øl og vin, for drankeren alt andet end øl og vin«... Nå ja, altså lige bortset fra billig vodka og billig rom, tilføjer Elvine i sandhedens og præcisionens navn! For ret skal være ret, også når man sidder og skælder ud i sin dagbog.

Havde det ikke været for al skønheden i de sansende, lyriske passager og hele skarpheden i iagttagelserne, ville man måske nok løbe træt i Vibeke Grønfeldts bog. I stedet læser man bare sultent videre og lærer selv så småt at værdsætte Elvines kynisme, f. eks. når hun trækker sig fra diverse former for samvær og melder afbud til fester.

»For det er kun i teorien, at den ene slags sammenkomst er mere fri og mindre krævende end den anden.«.

Længslen efter længsel

Om elskov drømte hun engang tindrende, rislende drømme, og hun kender vel om nogen »sødmen fra den hemmelige kærlighed«. Nu kan hun modsat drømme om aldrig mere at skulle se et menneske. Og hvad er, spørger hun, kærlighed andet og mere end længselsbilleder? »Jeg ved det ikke. Længsel, længsel, længsel. Senere sorg, der får den til at smuldre. Efter længslen længsel efter længsel.« Set i frøperspektiv består denne på én gang kuldslåede og kærlige roman af et kriblende øjebliksmyster, ikke uden lighed med H. C. Andersens Vanddraaben. Set i fugleperspektiv handler den om at dampe et menneske ind til det basale og drive reduktionen så vidt, at individets identitet forsvinder.

»Vær ingen!« kunne være konklusionen på Grønfeldts bog. Men ikke nok med det. Slutfacittet er faktisk værre endnu: Virkeligheden begynder ved mig. Og den betyder - ingenting.

Herfra, i denne erkendte tomhed, begynder imidlertid hver en dag det enkelte menneskes liv. Og der kan findes en vældig trøst i med bogens titel at sige »Endnu ikke«. Og naturligvis mene døden.

esn@information.dk

Hun bor alene og foretrækker at kommunikere på fjerndistance, for hun er ramt, må man sige, af klarsynets forbandelse.

Fakta: NY BOG

Endnu ikke

Vibeke Grønfeldt Samleren 367 sider 299,95 kroner.

- Havde det ikke været for al skønheden i de sansende, lyriske passager og hele skarpheden i iagttagelserne, ville man måske nok løbe træt i Vibeke Grønfeldts bog. I stedet læser man bare sultent videre, skriver Erik Skyum-Nielsen om 'Endnu ikke'. Arkivfoto: Martin Lehmann/ Polfoto

---

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Polsk medielov på kollisionskurs med EU

6. januar 2016, Information, Sektion 1, Side 10, Lasse Soll Sunde Korrespondent, Berlin..., 952 ord, Id: e570753a

En ny kontroversiel medielov sætter gang i en bølge af opsigelser hos polsk stats-tv, mens EU-kommissærer truer med at bruge en aldrig anvendt sanktionsparagraf mod den konservative regering i Warszawa.

Henter billede...

Først blev der op mod nytår vedtaget en lov i Polen, der massivt svækkede den polske forfatningsdomstol, få dage senere strøg en lov gennem de parlamentariske kamre, der fremover tillader fyringer af ledende embedsmænd, for at man i stedet kan ansætte tusinder af loyale støtter - uden krav om relevante erfaringer - i ministerier og styrelser.

Den tredje nye lov, der ventes gennemført om få dage, skal bane vejen for udnævnelsen af politisk loyale støtter som chefer for de statslige medier, hvis det står til den polske regering, der udgøres af det socialkonservative parti Lov-og Retfærdighed, der har absolut flertal i det polske parlament. Medieloven er sammen med de øvrige love vedtaget på rekordtid og træder i kraft, så snart præsident Andrzej Duda underskriver dem.

»Det skal gå stærkt, fordi det ikke lykkedes den tidligere polske regering med samme partifarve at gennemføre det for et årti siden. Nu har de travlt med at bokse resultater igennem, der umiddelbart skal styrke deres magt. De afviser, at der er tale om en svækkelse af demokratiske principper, for i deres selvopfattelse handler det om at bringe Polen tilbage til en vis normalitet,« siger Filip Pazderski, der er politisk analytiker hos Institute of Public Affairs i Warszawa.

Ifølge den polske udenrigsminister Witold Waszczykowski har den forrige regering fulgt en helt særlig kurs, som ministeren over for den tyske avis Bild betegner således: »Det var som med marxismen, hvor verden kun skulle bevæge sig i én retning - hen imod et nyt miks af kulturer og racer til en verden af cyklister og **vegetarer**. Som kun satser på vedvarende energi, og som kæmper mod enhver form for religion. Det har intet at gøre med traditionelle polske værdier.« På de sociale medier dukkede der straks fotos op af de konservative polske toppolitikere - på cykel.

Mens Piotr Semka, en konservativ avisredaktør i Warszawa, sagde til polsk radio: »Når man giver et interview med et medie som Bild, bør man sætte sig ind i, hvordan en gennemsnitstysker tænker, og dermed afveje sine ord.«.

Trussel om EU-sanktioner

I den nye medielov skal de offentlige medier, tv-stationen TVP og Radio Polskie, fremover direkte underlægges økonomiministeren, der selv skal kunne udnævne tv-og radio direktører uden om de normale ansættelsesprocedurer. Og uden at direktørerne - som hidtil - skal godkendes i det nationale medieråd.

Samtidig skal bestyrelsens magt beskæres kraftigt. Også det statslige nyhedsbureau PAP skal i samme ombæring have en helt ny struktur. Fire ledende tv-direktører - for kanalerne 1, 2 og kultur - samt en ledende studievært har allerede i protest opsagt deres stillinger - muligvis også for at komme deres egen fyring i forkøbet.

Det har fået Ingrid Deltenre, der er direktør for European Broadcasting Union (EBU) til at skrive et protestbrev, hvori hun advarer præsident Duda mod at underskrive den nye

medielov, fordi den ikke respekterer de hidtidige principper om adskillelse af stat og medier. Og fordi den nye polske lov først skal gennemgås, så den ikke strider mod den polske forfatning og menneske rettighedsdomstolens principper om pressefrihed.

Siden den nye medielov er blevet annonceret, har de polske protester dog været temmelig begrænsede, målt op imod de protester, der lød over for forfatningsreformen, hvor titusinder gik på gaden, siger Filip Pazderski.

Mens armslængde-principper falder, og de pluralistiske frirum indskrænkes, kommer det politiske pres i disse dage især udefra - fra den tyske EU-kommissær Günther Oettinger, der er ansvarlig for medier.

Han truer Polen med at anvende politiske sanktioner, fordi landet ikke går i dialog med EU, siger han i et interview med tyske SWR-radio: »Efter at fire ledende tv-direktører hos polsk tv har sagt op, er der nu en udvikling i gang, man ikke bare kan sidde overhørig. Derfor gennemgår vi nu fra europæisk side, hvad vi kan gøre på baggrund af europæiske traktater.«.

'Atombomben'

Oettinger har nævnt muligheden for sanktioner, hvilket dog kræver, at et stort antal medlemslande tilslutter sig kritikken, og denne sanktionsmulighed omtales i diplomat kredse som 'atombomben', fordi et EU-land, hvis det nægter dialogen, i sidste ende kan få frataget stemmerettigheder.

Skal disse sanktioner, der aldrig hidtil har været anvendt, rulles ud, forudsættes det, at der er dialog. I tilfældet med den nye polske medielov har der hverken været advarende breve fra Bruxelles eller uddybende svar fra regeringen i Warszawa, siger Filip Pazderski.

»Det er et meget svært forehavende at gennemføre de sanktioner, og de fungerer mest som en trussel. Derfor anstrenger den polske regering sig nu for at sende positive signaler til EU, hvor udenrigsministeren netop har sagt, at Polen alligevel gerne vil tage 7.000 flygtninge i det fælles omfordelingsprogram, som den forrige regering sagde ja til, men som man gik til valg på at afvise. Dette skridt håber regeringen vil blive opfattet positivt i Bruxelles,« lyder det fra Filip Pazderski.

Ifølge ham sker forandringerne »med meget stor hast, som vi aldrig før har set det, der er ingen skjulte dagsordener, idet man meget åbent ønsker at indsætte egne chefer. Tilmed kommer lovene ikke fra regeringen selv, men de stammer direkte fra Lov-og Retfærdighedspartiet«. Det er således partiets formand, Jaroslaw Kaczynski, der er den bestemmende.

Filip Pazderski mener, at regeringen umiddelbart har ønsket at bremse den udførlige dækning, som de statsejede medier har haft af sagen om forfatningsdomstolen. Som har

været med til at få tilslutningen til regeringspartiet til at falde med næsten 10 procent.

»Jeg tror ikke, at den nye medielov og den nye embedsmandslov umiddelbart vil medføre en bølge af fyringer, men over tid vil en del af cheferne givetvis blive skiftet ud. Det skal længere nede i systemet skabe en stemning af loyalitet over for den nye regering. Jeg er ikke i tvivl om, at de statslige medier, der er markedsledende i Polen, bliver mere patriotiske og nationalt sindede.«.

lss@information.dk

- Tilhængere af den konservative polske regering gik i december i demonstration mod avisen Gazeta Wyborcza i Warszawa og forlangte ' sandhed i medierne'. Foto: Czarek Sokolowski/ AP

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

' Så sexet som noget venstreorienteret kan blive'

2. juli 2016, Information, Sektion 2 (Højsæson), Side 16, Lærke Cramon..., 1209 ord, Id: e5c8d08d

Han kalder friteret tyrepik ' den venstreorienterede whopper', har altid champagne på køl og mener, at flere skal have råd til god bourgogne. Danmarks eneste venstreorienterede madmagasin taler i denne uge med politisk chef i tænketanken Cevea Kasper Fogh.

Henter billede...

Hvor venstreorienteret er du på en skala fra 1-10? »Hvis ni er Pelle Dragsted, og 10 er de der i Venezuela, som ikke kan finde ud af en meter, så er jeg syv.« - Hvad er din mest venstreorienterede madoplevelse? »To ting: georgisk vin og friteret tyrepik.

Jeg ved ikke, hvor mange 100.000 liter vand, det tager at lave en ko om til oksekød, men ressourceforbruget er fuldstændig håbløst.

Hvis vi vil fucke verden op, skal vi bare forsætte vores nuværende kødkultur. Vil vi derimod have mere bæredygtighed, skal vi bruge andet end blot de populære kødstykker.

Vi skal spise det hele. Øjne, testikler og hjerne. Jeg fik sidste år friteret tyrepike. Det må være den venstreorienterede whopper.

Men jeg bliver også nødt til at nævne den georgiske vin 'Fasanens Tårer'. Navnet kommer af myten om, at kun stor vin kan få fasaner til at græde. Politisk er den så sexet, som noget venstreorienteret overhovedet kan blive. Normalt tænker man, at venstreorienteret vin er naturvin eller biodynamisk vin, men denne her har en historie om politisk oprør og kulturel modstandskamp. Georgien blev invaderet af Putin. Landets økonomi lå i ruiner på grund af handelsblokader.

Kommunisterne ville i øvrigt ensrette den georgiske vinkultur, men det lykkedes georgierne at bevare 520 druesorter. En amerikansk kunstner, som holdt meget af Georgien, besluttede sig for at lave en kvalitetsvin og tage den med til Europa og introducere det vestlige publikum for fortællingen om overlevelseskampen i Kaukasus.

'Fasanens Tårer' er en fortælling om at bevare kulturel identitet under først sovjetisk så Putins undertrykkelse. Det er en vin mod imperialisme, ensretning og undertrykkelse.

Det sjove ved det hele er, at det er en kedelig vin.« - Hvad finder man altid i dit køkken? »Provencalsk rosé og en flaske bobler.« - Hvad kunne du af politiske årsager aldrig finde på at spise? »Grisen er blevet et skandaliseret dyr.

Men det er ikke grisens skyld. Svin er et fantastisk dyr. Det er det lækreste, blødeste og mest taknemmelig kød, hvis det laves rigtigt.

Men konventionelt dansk svinekød er så mishandlet, at jeg ikke vil spise det. Første gang, jeg besøgte manden i Lyon, som laver verdens bedste pølser, spurgte jeg, hvad han puttede i farsen. Kød og salt, sagde han. Ikke andet.

Jeg tænkte, at det ikke kunne passe, men så kiggede jeg på svinekødet og så, at det både var rødt, rosa og hvidt. Det svinekød, der ligger i kølemontrerne i supermarkederne er helt hvidt. Det ligner kylling. Det er det, der sker, når vi laver et dyr, der ikke rører sig. Så bliver musklerne noget mærkeligt noget. Jeg kunne godt påtage mig et venstreorienteret argument og sige, at jeg ikke spiser svin, fordi de får alt for meget penicillin eller har for lidt plads. Men jeg bliver nødt til at holde det gastronomisk og sige, at konventionelle svin er et lorteprodukt, som smager af helvede til, fordi det ikke har rørt sig.«.

Reddet af en pose muslinger

- Er der noget, du skammer dig over at elske at spise, fordi det ikke harmonerer med din politiske overbevisning? »Nej. Jeg er venstreorienteret på den måde, hvor jeg synes, at flere skal have råd til god bourgogne. Det store problem på venstrefløjnen er selvpineriet. Og **vegetarer**. Jeg forstår godt, at folk synes, verden er uregerlig og derfor bøjer sig for en sundhedsreligion, som, de tror, vil skabe orden. Men vi har kun et liv, og vi skal have det bedst muligt, mens vi er her. Ingen kan i virkeligheden lide tofu. Den eneste madregel, jeg følger, er Michael Pollans': Spis - ikke for meget og mest planter.« - Hvor ofte spiser du kød? »2-3 dage om ugen. Jeg er god til at spise skaldyr. Mange dage bliver reddet af en pose muslinger. Men når jeg har ungerne og smører madpakker, kommer der hver dag et eller andet kødpålæg på.« - Hvad er den mest højreorienterede spise, du kan komme i tanke om? »Det nemme ville være at sige gåselever eller nævne et eller andet kapitalfondsvinprodukt, som er vildt højreorienteret, men jeg bliver nødt til at sige norsk burlaks.

Man tager et vildt dyr og propper det ind i et produktionsapparat, som fodrer med mad, der er tilsat røde farvestoffer for at give en illusion af, at fisken har svømmet frit rundt og snappet krebsdyr. Og når man skærer den op og trykker på filletten, er den så blød og smattet, at ens finger går lige igennem. Der er en industriel perversion over burlaksen, som pakkes ind i en forloren illusion af, at man spiser sund fisk. Jeg kan ikke tænke på et mere gennemført kalkuleret misbrug af folks forestillinger.« - Hvad er din livret? »At drikke champagne fra kroppen af en grillet, blå hummer. Champagnen blandes med hummersafterne og slubres direkte af skallen. Jeg er tilhænger af simpel mad.«.

lcra@information.dk

Fakta: SERIEBOKS

De røde spiser Mad er gennemsyret af identitet og ideologi.

Det, vi putter i munden, afslører os. Det viser, hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvem vi gerne vil være. Et fornuftigt venstreorienteret menneske burde altså spise venstreorienteret mad. Men hvad er det? Hvor ligger bælgfrugter på den politiske skala, og er hummer egentligt en rød eller blå delikatesse? Kasper Foghs grillet hummer i champagne - ca. 2 personer: 1 hummer på 7-800 gram 1 glas champagne Hakket persille Hakket dild ½ dl hjemmerørt mayonnaise ½ dl cremefraiche 18/ 38 pct.

Dijonsennep Tag en hård, skarp kniv og stik hummeren i krydset, så du river hjernen over på den.

Læg den på en grill ved medium til høj varme. Grill den cirka fire minutter på hver af hummerens fire sider.

Bræk kløer og halen af, uden at væsken løber ud af kroppen. Hæld champagnen op i hummerkroppen, så hummerens egne safter blandet med champagne bliver et varmt

shot, du slubrer i dig direkte fra skallen.

Spis hale og klør med et tilbehør af mayonnaise rørt op med creme fraiche, krydderurter, en halv teskefuld sennep, salt og peber.

DJÆVELENS ADVOKAT

Joachim Sperling:

»Det bliver ikke mere dekadent. Sådan en blå hummer koster nemt 700 kr., og champagnen koster måske 3-400 kroner. Og når den bare strøs ud over dyret med løs hånd, er vi ovre i det dekadente. Det er ikke et måltid, den almindelige arbejder har råd til. Man kan kun spise sådan, hvis man er sindssygt privilegeret.

Men nogle venstreorienterede synes, at de skal have lov til at fyre den af og nyde livet - tænk bare på folk som Ritt Bjerregaard og nu afdøde Klaus Rifbjerg. Jeg synes, det er helt legitimt, men der kan opstå problemer, når venstrefløjen tillægger sig borgerskabets vaner. Mange vælgere havde f. eks. svært ved at acceptere, at Svend Auken spillede tennis, fordi tennis er en overklassesport. At kalde sig rød og samtidig foretrække hummer er for nogle en provokatorisk manifestation af, at man kan være venstreorienteret og samtidig tillægge sig borgerskabets dekadence. En hardcore socialist vil nok foretrække grød, en vegetarret, noget, der har kogt i meget lang tid, eller en suppehøne, der kan strække over flere dage. Det er derimod overklassens privilegium at mæske sig i hummer, som er kongen af skaldyr. Du finder ikke en dansk råvare, som er mere eksklusiv end den.« Joachim Sperling er cand. polit, madøre, højreorienteret socialdemokrat og tilknyttet kapitalfonden Axcels.

- Illustration: Sofie Holm Larsen/ iBureauet

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

' Det bliver jeg aldrig træt af'

5. november 2016, Information, Sektion 3 (Moderne Tider), Side 19, Kristian Villesen..., 1089 ord, Id: e5f5ae0d

Mad sætter rammen om et fællesskab, mener tidligere BZ'er, leder af Pigegruppen, Gyda Heding. Hun spiser kål hver dag, for en kålsalat kan hurtigt spædes op, hvis man pludselig bliver 10 i stedet for fire.

Henter billede...

Fra 1-10 hvor venstreorienteret er du? »9« Fra 1-10 hvor madglad er du? »7-8« Hvad er din mest venstreorienterede madoplevelse? »Dem har jeg haft sammen med udsatte unge i forbindelse med mit arbejde, er ret venstreorienterede. Så får man spaghetti med smuldrekød, for det kan alle lide. Og salat med thousand island-dressing. På halvdårlige tallerkener. Man sidder ved langborde, der er højt til loftet, diskussionen går, og der er plads til alle.

Maden er rammesættende, men ikke mere end det.« Hvad finder man altid i dit køkken? »Kål. Jeg spiser rå kål hver dag. Det har jeg gjort, siden jeg var 14. Jeg kan godt lide kål og bliver aldrig træt af det. Og man kan jo veksle mellem hvidkål, rødkål, blomkål, rosenkål. Kål er billigt, og man kan hurtigt lave mere, hvis man pludselig bliver ti i stedet for fire.« Hvad er din favoritkål? »Spidskål er nok min favorit. Min bedste kålsalat er med finthakket spidskål.« Hvad kunne du - af politiske årsager - aldrig finde på at spise? »Konventionelt svinekød - jeg synes, det er dyremishandling.

Buræg har jeg det på samme måde med.

Men det er kun i mit eget køkken. Når jeg er ude, spiser jeg, hvad der bliver serveret. For nylig besøge jeg en fange i Ringe Statsfængsel, og hun havde stået og lavet det bedste måltid, fordi jeg skulle komme, så spørger man ikke, om kyllingen er økologisk, så siger man tak.« Er der noget, du skammer dig over at elske at spise, fordi det ikke harmonerer med din politiske overbevisning? »Vin fra fjernt sted, måske. Men det er ikke noget, jeg tænker så meget over.« Hvor ofte spiser du kød? »Det gør jeg cirka to gange om ugen. Alle mine børn er **vegetarer**, den ældste er veganer, så det er ikke et kødkøkken hjemme hos mig. Det er mest, når jeg spiser ude. Jeg kan godt lide kød, men jeg er mere til fiskeafdelingen.

Jeg spiser fisk en til to gange om ugen.« Har du en madpolitisk kæphest? »Jeg kan melde mig i koret af folk, som er jæger-/ samlertagte.

Jeg kan godt lide at hente østers i Limfjorden, plukke bær, samle svampe og fryse ned. Jeg har kasser med æbler stående lige nu. Det er noget med at få øje på naturens gratis glæder.« Hvor bevidst er du om at bruge mad aktivt som en identitetsmarkør? »Jeg er meget bevidst om, at mad kan være rammesættende for den gode samtale. Men jeg har ikke en identitet igennem min mad. Det kan godt være den der med ' kom op til mig og spis noget kål, kom og vær med.' Altså at det er en fællesskabsramme. Min drivkraft er, at der skal være plads til alle.« Hvad er den mest højreorienterede spise, du kan komme i

tanke om? »Noget, der er meget dyrt - restauranter, hvor man kan få et græsstå og give 2.000 kroner for det. Eller en valnød, der er knækket på en særlig måde og benet af en tissemyre. Det er slet ikke noget for mig. Jeg synes, det er dekadent på en usund måde. Det, at man på en aften kan spise for det samme, som det koster at brødføde en hel afrikansk landsby i flere uger, er ikke rart at tænke på. Jeg synes, det er urimeligt, at nogen har så meget, og andre har så lidt. Jeg ville ikke kunne nyde maden, hvis den kostede så meget.« Skralder du? »Ja. Det har jeg gjort masser af gange. Så spiser jeg det selv eller deler det ud. Det kan være i Emmerys eller i Irma eller Netto. Det er ikke så nemt i København, fordi der er så mange om buddet, men uden for København kan jeg godt finde på det. Jeg har det i blodet.« Hvad er det bedste, venstrefløjen madmæssigt har bidraget med? »Det er økologi. Som jeg ser det, kommer økologien ud af en anderledes måde at tænke på og tage ansvar på, som jeg mener er venstreorienteret.« Hvad er det værste venstrefløjen har bidraget med madmæssigt? »Venstrefløjen er tilbøjelig til at gå med på den der allergiretning, hvor man siger: 'Jeg kan ikke tåle timian og tomat og mandler og skummetmælk.' Det er noget, jeg oplever rigtig meget. Det betyder, at hvis man skal lande på en fællesnævner, så bliver det rimeligt smagsløst. Man kan nærmest ikke lave noget. Der tænker jeg mere på fællesskabet, det vigtige er rammen, man skal kunne være sammen om noget.«.

ville@information.dk

Fakta: Joachim Sperling: Hun spiser nok bedre, end hun giver udtryk for

»Jeg kender ikke Gyda Heding, men bliver fascineret af en kvinde, der fremstår helt kold over for det mediepres, der er opstået oven på Peter Øvigs BZ-bog, hvor hun udråbes til hovedskurk. Det billede bekræfter hun her. Hun er en, der gør noget for andre og for fællesskabet, og som kun går på kompromis, hvis det er bydende nødvendigt. Hun fremstår som den stærke på trods af al balladen om hendes person.« »Hun har en no bullshit-tilgang til livet og til mad, som jeg godt kan lide. Det er tydeligt, at hun aldrig har været på en michelin-restaurant, og at det primære med mad for hende er, at det skal kunne samle os. Hun skulle nok ikke lave mad til mig, men jeg tror, hun er godt selskab, og jeg tænker, at hun nok også spiser lidt bedre, end hun giver udtryk for her.« »At hendes livret er kål forstår jeg, for det er billigt og sundt, og kan også smage godt, hvis man spæder det lidt op. Kålen underbygger Gydas livsstil, og sender stærke signaler på samme måde, som når jeg flasher min Tesla.« Joachim Sperling er cand. polit., madøre og højreorienteret socialdemokrat og tilknyttet kapitalfonden Axcel. Hver uge vurderer han den røde livret.

Livretten

Gyda Hedings bedste kålsalat Finthakket spidskål. Masser af persille, ristede mandler, feta - (det er bedst med ged), citronsaft, olivenolie. Det vigtigste er, at man hakker spidskålen fint, men ikke for fint. Det skal ikke være helt papirtyndt - der skal være bid i, så man kan

tygge det ordentligt. Man kan bruge mandolinjern, men det bliver bedst med en kniv, for ellers bliver kålen nemt mast.

De røde spiser

Mad er gennemsyret af identitet og ideologi. Det, vi putter i munden, afslører os. Det viser, hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvem vi gerne vil være. Et fornuftigt venstreorienteret menneske burde altså spise venstreorienteret mad. Men hvad er det? Hvor ligger bælgrugter på den politiske skala, og er hummer egentligt en rød eller blå delikatesse?.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Kronik: KRONIK: Udbud og efterspørgsel slog min bror ihjel

9. maj 2016, Information, Sektion 1 (1. Sektion), Side 16 (DEBAT), Finn Janning..., 1169 ord, Id: e5b3008e

Frankie sagde 'slap af', og det har jeg forsøgt at gøre, siden min bror døde af en overdosis. Det er gået op for mig, at hæleren er lige så god som stjæleren - men hvad nu hvis vi legaliserede narkotika?

Henter billede...

<p>Finn Janning er forfatter og filosof</p>

Der står et fotografi af min storebror på reolen bag mit skrivebord. Det er taget på et hospital. Ved siden af hans hoved hænger et håndtag, hvorved en sengeliggende kan hive sig selv op. Min bror smiler, fordi han holder sin nyfødte datter i armene.

Faderens stolte blik, som jeg kender fra mig selv. Trygt ligger den lille baby oppe under hans højre armhule, sirligt indpakket i et hvidt frottéhåndklæde. Jeg kan skimte lidt af påskriften på den sorte T-shirt, som min bror har på: »Frankie Says Relax«. Min bror døde

som 26-årig på grund af en overdosis. Og på det sidste foto, jeg har af ham, siger påskriften på hans T-shirt 'slap af'. Det er ikke en resignation.

Tværtimod. Jeg læser det som et kampråb mod tidens moralske deroute, der udspringer af konkurrencesamfundets indre logik.

Det er nu mange år siden, at min bror døde. Jeg har forsøgt at forstå, hvad der slog ham ihjel.

Jeg har aldrig spurgt, hvorfor min bror døde. Svaret er nærmest for indlysende: Han døde, fordi han ville tage noget heroin, som desværre var mikset med rottegift, da der på grund af en eller anden ligegyldig rockerkrig var et faldende udbud, der ikke helt kunne matche efterspørgslen.

Min bror var ikke den eneste, der døde i denne periode. Politiet fortalte mig, at flere - to eller tre - narkomaner var omkommet af samme finansielle årsager.

Min bror døde, fordi det produkt, han indtog, var og stadig er ulovligt. Heroin er ligesom kokain, speed, amfetamin og ecstasy forbudt. Det er kriminelt at anvende det. Det er ikke forbudt, fordi det kan gøre nogle syge og afhængige. Så skulle chokolade, øl og skumfiduser også forbydes.

Jeg har set en voksen brække sig efter at have spist en hel pose skumfiduser, hvorefter hun drak en cola. Nej, narkotika er forbudt, fordi nogle rige bagmænd og kvinder ikke ønsker at spolere den balance; den eneste balance, som de kender til, nemlig den mellem udbud og efterspørgsel.

Udbud og efterspørgsel slog min bror ihjel.

'Du ved, kun i weekenden'

Økonomi handler om at fordele knappe ressourcer. En måde at gøre noget knapt og eksklusivt på er ved at hæve prisen. Et gram kokain koster én enhed at producere, men kan sælges for syv-otte enheder. Det er god forretning.

Mange i USA og Europa er villige til at betale en høj pris for diverse narkotika, da det kan give dem følelsen af at besidde et ekstra gear.

Lidt ligesom cykelryttere, der kan tage præstationsfremmende stoffer, hvorved de også får et ekstra gear. De kan køre lidt hurtigere op, men ikke ned, da nedkørsler jo handler om mod og teknik.

Dengang, min bror levede, lærte jeg i skolen, at hæleren er lige så god som stjæleren. Det var min første introduktion til moralens basisværdier. Hvis du ikke vil have, at nogen

stjæler, så lad være med at gøre det attraktivt at være tyv - f. eks. ved at købe de produkter, som tyven stjæler.

Jeg skriver dette, fordi jeg - sidste gang jeg var i København - sludrede lidt med en mand på Vesterbro, der sad og nulkede i sit store skæg. Han fortalte, at han engang imellem sniffede et par baner: »Du ved, kun i weekenden.

« Jeg fortalte om hæleren og stjæleren, om Pablo Escobar, El Chapo og alle de andre narkokonger og narkokarteller, som har gjort livet et helvede for mange i Latinamerika.

Han sagde: »Jeg skyder ingen.« Men det passer jo ikke. Det gør han. I hvert fald indirekte. Og det gør alle, som på en eller anden måde indtager narkotika. Sådan er det altså. Produktion, distribution og konsumtion hænger sammen.

For at kunne købe et gram kokain i København er der et menneske, som ulovligt må have indført produktet i Danmark. Der er sikkert en politibetjent, som ikke kom hjem til sin gravide kone et sted i Mexico, der sikkert en eller anden krop, som er blevet opløst i et syrebade. Det hele for at en privilegeret borger i Danmark, kan finde et ekstra gear for weekendens udskejelser.

Men det er der nok ikke så mange, der tænker på, mens de ligger på deres knæ med Dankortet i hånden for at arrangere et par gode baner på lokumsbrættet.

Tværtimod, så griner disse privilegerede narkomaner, mens de parafraserer Pablo Escobar, når denne talte om 'plata o plomo', penge eller patroner. Det er god underholdning.

Nultolerance virker ikke

Verden ser ud, som den gør, fordi vi lever, som vi gør. Manges tanker, følelser og handlinger hænger ikke sammen. Det skyldes ikke ond vilje, blot ren og skær ignorance.

Så hvad er løsningen? Legalisering af narkotika. På den måde kan den bedre kontrolleres. Og bagmændene ville ikke kunne spekulere i udbud og efterspørgsel.

En legalisering vil mindske de lidelser, som rammer alle involverede: Producenter, distributører og forbrugere. Mennesket er blot en udskiftelig ressource i optimeringen af balancen mellem udbud og efterspørgsel.

Nultolerance virker ikke. Og når de juridiske regler skader mennesket mere, end de gavner, er det så ikke på tide at ændre lovgivningen? Platon sagde engang, at det retfærdige er både godt, smukt og sandt. Men det er ikke godt at kriminalisere salg og brug af narkotika.

Tværtimod ville en legalisering sikre en vis kontrol med produktets kvalitet. Det er heller ikke smukt at være vidne til de mange liv, som lider på grund af deres forhold til narkotika. Og hvis der er en sandhed i livet, er det vel den, at der er mennesker, som ikke kan leve uden vores omsorg.

Hun har en kat

Eller også er sandheden den, at vores handlinger altid har konsekvenser, hvorved vi er tilbage til min moralprædiken.

Det er egoisme, hvis ens medfølelse ikke kan overvinde geogra-fiske afstande. Hvis mine handlinger forårsager lidelser, så er min levevis ignorant eller kynisk, idet jeg undskylder min uansvarlighed bag uvidenhed eller ligegyldighed.

Det er et spørgsmål om vilje. I dag elsker vi at kriminalisere alle slags sociale problemer, hvorved narkomani kun er et problem - især for dem, der ikke kan begå sig i kapitalismens vækstparadigme.

Men så er der også alle dem, jeg taler om. Alle dem, der netop indtager narkotika for at kunne følge med? Leve op til idealerne? Er den smarte pige, der dyrker yoga og er **vegetar**, men som gerne vil have lidt mere ud af dagen, klar over, at hun er lige så moralsk ansvarlig som narkokartellerne for den vold, frygt og død, som altid har fulgt i kølvandet på narkoen? Nej, fordi hun gør jo intet galt, hun har sågar en kat.

Der er en udbredt modstand mod at se virkeligheden i øjnene.

Hæleren er lige så god som stjæleren.

Frankie sagde 'slap af'. Det har jeg gjort i tyve år. Jeg har indset, at alle der tager narkotika, reelt slog min bror ihjel. Inklusiv mig selv. Jeg er ikke uskyldig, men jeg er så småt ved at vågne op.

kronik@information.dk

Narkotika er forbudt, fordi nogle rige bagmænd og kvinder ikke ønsker at spolere den balance; den eneste balance, som de kender til, nemlig den mellem udbud og efterspørgsel.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

'Alle røde er mere røde end mig'

9. juli 2016, Information, Sektion 2 (Højsæson), Side 16, Lærke Cramon..., 1399 ord, Id: e5cb46e2

På den ene side lyder hendes madvaner som en venstreorienteret kliché. Men hun er ikke imponeret over kikærter og vil til hver en tid hellere spise stegt flæsk end dahl. Danmarks eneste venstreorienterede madmagasin taler i denne uge med komiker og forfatter Sanne Søndergaard.

Henter billede...

Hvor venstreorienteret er du på en skala fra 1-10? »8. Jeg tror, folk tænker, jeg er mere rød, end jeg er. Jeg stemmer så langt til venstre, man kan. Men jeg er ikke enig med Enhedslistens økonomiske politik. Der sniger jeg mig ind i det småborgerlige. På den måde er alle røde mere røde end mig.« - Hvor madglad er du fra 1-10? »10. Jeg er klart mere madglad, end jeg er venstreorienteret. Jeg har lige kogt majsgrød til polenta og køber økologisk, biodynamisk, fair trade, spelt og alt det der. Jeg spiser faktisk rigtig kreativ-klasse-firstmover-agtigt og laver mad med gurkemeje, som er det nye ingefær, som var det nye spelt. Og jeg er lige begyndt at lave mine egen kombucha, som er en fermenteret the, som bobler lidt. Jeg ved godt, jeg lyder som en stor venstreorienteret kliché. Derfor sørger jeg også for at lægge billeder op på de sociale medier af alt det slammede mad, jeg også spiser.« - Hvad er din mest venstreorienterede madoplevelse? »Forrige år optrådte jeg for Enhedslisten i Aarhus. Buffeten bestod af vegetarisk mikromakromad.

Det er en særlig madteori, som baserer sig på daoistiske principper om, at alle fødevarer enten er yin eller yang og skal komplementere hinanden rigtigt. Der var virkeligt meget med kikærter. Og al respekt for hummus, men jeg synes simpelthen ikke, man kan servere kikærter i otte variationer. Nå ja, og så var der veganske, glutenfri, laktosefri muffins til dessert. Det var præcis sådan, jeg forestillede mig, en buffet hos Enhedslisten ville være. Det smagte i øvrigt ganske fremragende.

« - Når jeg siger højreorienteret mad, hvad tænker du så? »Stegt flæsk og persillesovs. Alt med grisebasse faktisk. Så længe det ikke er avanceret grisebasse som svinekæber, men almindelige udskæringer uden for meget halløj og krydderi.

Jeg tænker på ristede hottere og øl. Det mest højreorienterede mad var engang arbejderklassens mad. Men ligesom arbejderne er begyndt at stemme Dansk Folkeparti, har retter med svinekød gennemgået en højredrejning.

Grisen er jo blevet gjort til en politisk mærkesag for Dansk Folkeparti. Det er træls, for jeg elsker stegt flæsk. Jeg vil hellere have stegt flæsk, end jeg vil have dahl.« - Hvad er din hofret? »Sommerkylling med masser af persille, nye kartofler og agurkesalat. Jeg maser så meget persille ind i røven på kyllingen som muligt.

Agurkesalaten gider jeg ikke altid selv lave, så den køber jeg som regel.« - Hvad kunne du - af politiske årsager - aldrig finde på at spise? »Det ville være smart at mig at sige GMO og foie gras. Men jeg kan frygteligt godt lide foie gras, og falder jeg over nogle majschips, så tjekker jeg altså ikke indholdslisten bag på posen. Jeg holder mig heller ikke orienteret om, hvilke fisk vi er i gang med at udrydde.« - Hvad har du fået til frokost i dag? »Jeg har fået en hjemmebagt glutenfri bolle med vegansk ost. Ja, jeg ved det godt: Jeg mopper Enhedslisten med alle deres kikærter, men spiser selv både gluten-og laktosefrit.

Det må jeg godt.« - Er der noget, du skammer dig over at elske at spise, fordi det ikke harmonerer med din politiske overbevisning? »Jeg spiser ind i mellem nogle ting, som er af så dårlig kvalitet, at jeg godt kan skamme mig over at proppe det i munden. Jeg tænker ikke, at jeg er bedste udgave af mig selv, når jeg ligger og spiser røde pølser og pommes fritter. Som udgangspunkt spiser jeg sundt og økologisk, men nogle gange har jeg bare lyst til klammo-mad. I bedste fald en durumrulle, i værste fald pommes fritter fra Netto.« »Jeg associerer klam mad med tryghedsspisning, fordi det er den slags mad, jeg er vokset op på. Mine forældre havde ikke mange penge, og vi fik som regel pastaskruer og ruskomsnusk.

Jeg har en barnlig side, hvad angår mad. Jeg spiser ind i mellem is til aftensmad og nogle dag spiser jeg kun popcorn. Jeg har ingen børn, så jeg behøver ikke lade som om, at jeg er den voksne for at sætte et godt eksempel.

Mad er meget trøstende for mig. Hvis jeg har en træls dag, spiser jeg noget rart. Nogle gange er verden så grim, at det er bedre at blive under dynen og spise chips hele dagen.« - Hvad gør du med rester? »Jeg gemmer alle rester. Jeg kan ikke lide at smide mad ud. Hvis ikke resterne selv kravler ud af køleskabet, kan de fint spises.« - Hvor ofte spiser du kød? »Hver dag. Jeg kan ikke finde ud af at bygge en tallerken op, hvis ikke der er kød. Derfor starter jeg også i slagterafdelingen, når jeg handler ind. Jeg er fra Midtjylland. Jeg kan virkelig godt lide kød. Sådan er det. Jeg synes simpelthen ikke, jeg bliver mæt, hvis ikke der er kød. Hvis jeg spiser en vegetarret, får jeg altid lyst til dessert. Det må være derfor, **vegetarer** er nød til at opfinde ting, som ligner kød, men som i virkeligheden bare er tofu, soja eller en selleribøf.« - Hvor bevidst er du om at bruge mad som identitetsmarkør? »Jeg ved, at billedet af mig som venstreorienteret forstærkes, når jeg spiser økologisk og glutenfrit og alt det der. Jeg elsker at spise på Noma og Kadeau, men jeg hader, at det sætter mig i en bestemt madpolitisk bås. Hvis folk kalder mig for en venstreorienteret hallalhippie, fortæller jeg dem, at jeg også godt kan lide at ligge på sofaen foran iPad'en

og spise pommes fritter.« »For mig er det vigtigt at vise, at jeg ikke bekender mig for meget til den ene eller den anden yderlighed, for det kan let blive anstrengende.

På mange måder lever jeg op til den venstreorienterede madkliché. Samtidig lægger jeg et billede op på Instagram af min mave - som på ingen måde har gjort noget for at være pæn på kamera - med chips-krummer ud over det hele. Sour Cream and Onion.« Sanne Søndergaards grydekylling med persille - ca. 4 personer:.

lcra@information.dk

Fakta: SERIE

De røde spiser × Mad er gennemsyret af identitet og ideologi.

Det, vi putter i munden, afslører os. Det viser, hvem vi er, hvor vi kommer fra, og hvem vi gerne vil være. Et fornuftigt venstreorienteret menneske burde altså spise venstreorienteret mad. Men hvad er det? Hvor ligger bælgfrugter på den politiske skala, og er hummer egentligt en rød eller blå delikatess?

DE RØDES HOFRETTER

Sanne Søndergaards grydekylling med persille - ca. 4 personer:

1 hel økologisk kylling 1 stort bundt persille 25 gram smør 1 kg nye danske kartofler
Agurkesalat - den bedste, der kan købes Rens kyllingen og gnid den både indvendigt og udvendigt med salt og peber.

Prop alt det persille, du kan, ind i kyllingen og bind dens ben sammen med snor.

Brun kyllingen i en gryde på alle sider og hæld vand på, indtil vandet når alvt op på kyllingen.

Lad kyllingen simre i 1-2 timer afhængigt af dens størrelse.

Lad kyllingen trække lidt, inden den skæres ud og serveres.

Kog kartoflerne og server agurkesalat til.

Joachim Sperling vurderer hver uge, om hofretten er rød eller blå:

Sanne Søndergaard vil ikke sættes i madpolitisk bås, og derfor omfavner hun stort set alt, hvad der er at spise i Danmark.

Det er klart, at hun som venstreorienteret vil være tilbøjelig til dahl og mikro-makromad, men hun er sjov, for på den anden side omfavner hun frosne fritter fra Netto og chips med rod i varedeklarationen. At hofretten er grydekylling, overrasker mig derfor ikke.

Det er en lidt kedelig ret, som helgarderer hende politisk. Jeg savner lidt gastronomisk refleksion. Grydekyllingen bevarer en masse saft og kraft, som man eksempelvis mister ved grillkyllingen, men den pointe savner jeg lidt. Det skuffer mig også, at hun ikke selv laver sin agurkesalat. Det tager ingen tid og giver retten noget autencitet.

Jeg kan godt lide, at Sanne Søndergaard undgår at blive sat i bås med madvaner, der laver fis med hendes politiske ophav, men jeg kan ikke helt finde ud af, om hun er troværdig. Findes der virkelig mennesker, der har så bred en smag, at de tager på Noma den ene dag og slammer ud med købe-fritter den anden? Jeg ved godt, at nogle venstreorienterede som Johanne Schmidt-Nielsen mener, at man kan spise bæredygtigt og samtidig gå på McDonalds, men Sanne Søndergaard går skridtet længere. Hendes madvaner er helt ekstremt politisk modstridende.

Joachim Sperling er cand. polit, madøre, højreorienteret socialdemokrat og tilknyttet kapitalfonden Axcel.

- Illustration: Sofie Holm Larsen/ iBureauet

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådgivelsesstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Kronik: KRONIK: Selv ateister kan trænge til lidt : Gud

Alle mennesker har brug for et sted uden for enhver fornuft. Derfor bliver den militante ateisme underligt gammeldags i sin iver efter at afvise religionen og det irrationelle.

Henter billede...

Ib Ulbæk er lektor på Københavns Universitet

Folkekirken er under beskydning.

Senest er den blevet kritiseret for at få flere penge i kirkeskat, mens medlemstallet svinder ind. Og i marts vakte Ateistisk Selskab opmærksomhed med busreklamerne, som spurgte: »Hvorfor tro på Gud?« Opfordringen om at melde sig ud af folkekirken faldt blandt andre domprovst Thomas Frank for brystet. Det var mobning af folkekirken: »Måske dette tiltag vidner om en afmagt og et mindreværd, som projiceres over i angreb på en institution, som er kendt for at være ikkevoldelig endsige gøre modstand,« skrev han i Kristeligt Dagblad den 31. marts.

Ateistisk Selskabs formand, Anders Stjernholm, svarede i samme avis, at »hvis en autoritet anser spørgsmål som en provokation, er der tale om en meget svag autoritet.

En stærk autoritet kan svare på spørgsmål og håndtere kritik.

En svag autoritet forsøger andre metoder - som for eksempel at dæmonisere sin modstander.

Debatten er ikke ny. Vi er vidne til det seneste skud i en efterhånden århundredelang skyttegravskrig, hvor ingen af parterne lytter til eller lærer af hinanden.

Men sådan behøver det ikke være. Hvis vi i stedet tænker gudsbegrebet i en mere positiv kontekst for ateister, vil det være til stor gavn for dialogen og alle os, der har kigget til fra sidelinjen, mens debatten har stået stille.

En ateisme, der accepterer guds eksistens, lyder som noget af en selvmodsigelse. Som en **vegetar**, der spiser kød. Men det er heller ikke derhen, jeg sigter. Min pointe er, at det ikke er irrationelt at besinde sig på gud som ateist.

Det vigtige er at se det guddommelige og det hellige som en del af menneskets virkelighed, som noget mange, mange mennesker forholder sig til.

Det er slet ikke umuligt, at der findes en gud for ateister.

Tese, antitese og syntese

Ateismen har en lang parallelhistorie med den religiøse livsopfattelse.

Kristendommen har sat dagsordenen siden Romerrigets fald og frem til Oplysningstiden.

Kristendommen kom under angreb fra fornuften og fra videnskaben.

Gud er en hypotese, som vi kan klare os foruden, mente Laplace. Universet behøver ikke en skaber, men er et uendeligt mekanisk system styret af naturlove.

Mennesket nedstammer fra aberne, mente Darwin. Mennesket er et dyr og har en naturhistorie og er dannet af naturens kræfter.

Kristendommen har været ateismens tese i en dialektisk udviklingshistorie.

Men en dialektik ville ikke være sit navn værdigt, hvis der ikke foruden tese og antitese også var en syntese.

Og syntesen er faktisk påbegyndt fra religiøst hold. Kirken brænder ikke i dag sine kritikere.

Den accepterer i dag det univers, som fysikkerne mener at kunne udlede af observationer og teorier.

De mere moderne trosretninger inden for den vestlige verden ser nu ikke videnskaben og dens resultater som en fjende, men mere som en horisontal forklaring på verden, der ikke nødvendigvis afskaffer den vertikale relation mellem mennesker og det guddommelige.

Jeg ser en udvikling og en imødekommenhed over for det sekulære verdenssyn funderet i videnskabens landvindinger. Men det er kun halvdelen af syntesen.

Ateisterne er forblevet antitetiske.

Religion er organiseret dårskab, og tro er grundløs og en illusion.

Men uanset hvor berettiget denne kritik er, så er den også på en måde ensidigt fokuseret på de negative aspekter af religion og tro. Der er en anden mulighed.

Det er slet ikke så umuligt for os ateister at genkende noget af os selv i den troendes virkelighed.

Hvorfor bortforklare? Der er flere indfaldsvinkler.

Vi ved, at mennesket ikke er fornuft alene. Vi ved også, at hjertet har sine grunde, som fornuften ikke forstår. Når vi kigger ind i os selv, så er der drivkræfter og 'dæmoner', der unddrages os. Vi forstår ikke os selv til fulde, og selv om tro ses som et irrationelt fænomen fra ateismens side, så kan den meget vel være funderet i den menneskelige

psykologi. Den kan udtrykke længsler og følelser, som ikke kan udtrykkes på andre måder, da den tilhører et område af det menneskelige, som ikke er i overensstemmelse med vores rationelle jeg.

Og mennesker har religiøse oplevelser, som man ikke bare kan affeje som illusioner og overtro.

Der er eksempelvis Charlotte Rørth, der i bogen Jeg mødte Jesus (2015) fortæller om to syn, som hun vælger at forstå som møder tværs gennem tiden med den virkelige Jesus. Hun valgte at forstå sit syn som virkelighed og fik dermed en tro, som var forankret i Jesus som en konkret og levende realitet.

Det kan man som ateist søge at forklare - og i sidste instans bortforklare.

Men hvorfor haste med en afvisning? En ateist kan tilgå Rørths oplevelser med nysgerrighed og indlevelse, snarere end at stå klar med kolde afvaskninger.

Hvorfor var den oplevelse en så stor berigelse for hende? Hvad er det, oplevelser af den slags kan gøre for mennesker? Hvad er et menneske? I det hele taget er ateismen ret uinteressant, hvis den alene står med overbevisningen, at der ikke findes guder. Interessant bliver ateismen først, når den knytter nogle positive værdier til det at være menneske i en verden uden guder, det vil sige: Når den bliver eksistentiel.

Man må spørge, hvad vil det sige at være menneske. Og hvis en ateist tænker på bibelhistorien i den forbindelse, så er synspunktet, at det hele er forkert: Gud skabte ikke verden på syv dage, og Jesus kan umuligt være guds søn.

Godt så, men lad os antage, at Bibelen indeholder en tilværelsestolkning, som kunne rette sig mod netop det alment menneskelige.

Hvis man tager den nok så bekendte syndefaldsmyte, så er den ikke bare en fjollet historie skabt af en formodet Moses for ca.

2.500 siden, men kan faktisk fortælle noget væsentligt, som også ateister kan bruge i deres virkelighedsforståelse.

Eksistentielt set handler syndefaldet om, at med viden om verden følger opdagelsen af vores dødelighed. Derved adskiller vi os fra andre dyr. Dyr generelt, og selv de store menneskeaber, ved ikke, at de skal dø. Vi uddrives med andre ord af paradiset, fordi vi er den højt udviklede art, vi er. Her gik vi og bildte os ind, at vi kan leve for altid, og så opdager vi, at det kan vi ikke.

Kaster man sig forgæves? Smerten over at skulle dø er også et eksistentielt anliggende, som ateismen deler med kristendommen.

Og man skal ikke underkende kristendommens forståelse for smertens dybde og deraf følgende løsning. Det er sandt, at kristendommen ser en vej ud, eksemplificeret i den faste sentens, vi hører, når vi er til begravelse, at lyset vinder over mørket, livet over døden. Men at Jesus udbryder »Fader, hvorfor har du forladt mig«, viser, at vi alle svæver i en frygtelig uvished omkring vores skæbne. Himmel eller helvede, så er døden en ubærlig grænse for vores livsudfoldelse.

Tilbage står spørgsmålet: Når man kaster sig ud på de 70.000 favne, som Kierkegaard siger, kaster man sig så i favnen på gud, eller kaster man sig forgæves? Ateisten siger uden videre, at man kaster sig forgæves, men det er en forhastet konklusion.

Jeg siger ikke, at man skal gå med flertallet - det er trivielt dumt - men som Charlotte Rørth kan man forsøge at forstå det ubegribelige som en psykisk realitet.

Gud har som bekendt ikke noget navn. Det at være uden for sproget og forestillingsevnen er åbenbart en del af guds essens.

Wittgenstein sagde de berømte ord, at det hvorefter man ikke kan tale, må man tie. Den tavshed har også ateismen ret til at hævde (hvad der på en måde er at vende Wittgenstein på hovedet, da han ønskede, at man holdt kæft).

Gud befinder sig på det meningsfuldes rand som gåde og mysterium.

At have det som en del af ateismens eksistentielle indhold kunne være en styrke og give en forbindelse mellem alle mennesker, troende som ikketroende. At have en slags ikkested uden for enhver fornuft giver en åbenhed over for verden, som den militante ateisme ikke kan rumme. Til dens egen begrædelige begrænsning.

kronik@information.dk

Mennesker har religiøse oplevelser, som man ikke bare kan affeje som illusioner og overtro.

- Foto: Clara Bach/ iBureauet

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne

' Miljø-og klimapolitik bør være oppositionens fællesnævner'

13. august 2016, Information, Sektion 1, Side 6, Kim Kristensen..., 1229 ord, Id: e5d63b2f

SF vil med en ny såkaldt grøn genopretningspakke ikke blot gøre noget for miljøet og klimaet. Partiets formand, Pia Olsen Dyhr, håber - og tror - at netop klimaog miljøpolitikken kan blive en ' fællesnævner' for oppositionen.

Henter billede...

SF's formand, Pia Olsen Dyhr, tager imod i døren hjemme i huset i Brønshøj sammen med Obi-Wan Kenobi. Obi-Wan Kenobi, eller blot Obi, som den lille hvide bomuldshund kaldes, er endda meget glad for hunkønsvæsner, lyder det advarende til den kvindelig fotograf.

Netop hjemvendt fra sommerferien er det ikke partiformandens eneste advarsel.

»Et kilo hår røg og ingen farve,« som Pia Olsen skriver på Facebook og Twitter efter at være blevet klippet (men altså ikke farvet) og klar til en ny politisk sæson og »til at kæmpe for et endnu bedre Danmark«. Hvis sommerferien ikke bragte nogen afklaring på blå bloks holdning til skattepolitikken og forholdet til de internationale konventioner, har den heller ikke bragt nogen afklaring på, hvilket endnu bedre Danmark, rød blok egentlig kæmper for.

Socialdemokraterne nærmer sig Dansk Folkeparti og/ eller omvendt.

Alternativet og de radikale har for længst erklæret centrum-venstre for død. Og Enhedslisten taler nok stadig om en såkaldt forandringsblok bestående af partiet selv samt Alternativet og SF, men »blokken« kan foreløbig kun mønstre liste Ø's 14 mandater.

Kødfri dage ikke nok

Hvis rød blok kunne blive enig om noget i den forrige regeringsperiode var det miljø-og klimapolitikken. Og med en ny såkaldt grøn genopretningspakke håber Pia Olsen Dyhr at kunne være med til genskabe denne enighed.

»Det jeg håber på, kan være fællesnævneren både nu og efter det kommende folketingsvalg, er miljø-og klimapolitikken,« siger SF's formand og fortsætter: »Men det er ikke nok med blot kødfri dage. De der små hop batter ikke en dyt. Vi skal ind og lave nogle samfundsforandringer, lave nogle store greb, for at få miljøet og klimaet på den politiske dagsorden som for eksempel i energiforliget, hvor vi lægger arm med regeringen i forhold til ambitionerne.

Der bør vi være mere ambitiøse, så Danmark bliver fossilfri allerede i 2030 i stedet for 2050. På klimaområdet står oppositionen sammen i forhandlingerne, og det kan være det samme på landbrugsområdet.

Jeg har aldrig oplevet en sortere regering«.

- SF vil kun afsætte 1,1 milliard kroner over de næste fem år til genopretningen, så mere sort kan regeringen vel heller ikke være? »Regeringen har også tilbagerullet en masse lovgivning.« - Men for få dage siden tabte Novo Nordisk alene 70 milliarder kroner på 10 minutter, da aktien faldt? »Ja, men hvis vi skal lave den her omstilling, så handler det i virkeligheden først om at komme op i gear igen. Det her er det muliges kunst, og det vi vil kunne samles om i centrumvenstre.

En ting er beløbets størrelse.

Men noget andet er, at vi faktisk vil regulere landbruget og siger, at vi skal i en anden retning. Forureneren skal betale, og det princip bør selvfølgelig også gælde landbruget.

Ingen industrivirksomheder ville få lov til på lignende måde at forurene, hvorimod vi har besluttet, at for at landbruget kan overleve i fremtiden, skal det ikke være underlagt nogle regler. I virkeligheden gør vi også landbruget en bjørnetjeneste. I stedet bør der stilles krav, som gør, at landbruget også er klar til verden om 10 og 20 år. Jeg tror, at det vil ende med at skabe flere arbejdspladser, uden vi af den grund har regnet på hvor mange. Det er i den grønne sektor, at antallet af arbejdspladser vokser, og de vokser kun, så længe vi bliver ved med at stille gode, kloge krav.

Energiforliget har skabt mange tusinde arbejdspladser i Danmark. Der er en grund til, at vestjyderne gerne vil have de kystnære vindmøller. De skaber nemlig arbejdspladser«. - Skyldes det ikke også, at det er statsstøttede arbejdspladser? »Når vi stiller krav til landbruget, som bevirker, at de må købe ny teknologi, er det jo ikke, fordi vi støtter virksomhederne. Og det samme gælder i energisektoren«. - Men der ydes jo tilskud til vindmøllerne? »Ja, men kun i en overgangsperiode.

« - Landbruget frygter, at strengere miljøkrav medfører, at produktionen flyttes til andre lande som Polen eller de baltiske lande, som sviner endnu mere end de danske landmænd? »Dansk landbrug skal være opmærksom på, at vi altid har vundet ved at gå foran. Man har stillet strengere krav til de danske landmænd end til andre landes, hvilket er grunden til, at vi i dag er det eneste europæiske land som kan eksportere til Japan. De

strengt krav til fødevareproduktionen har med andre ord vist sig at være en konkurrencefordel.

Det kan nogle gange godt virke som strengt krav. Men det er samtidig med til at skabe omstillingen før andre lande. Og der ingen tvivl om, at den omstilling kommer til at foregå i hele Europa, så det her er at være på forkant med udviklingen.« Hold op med at individualisere - Der er også danske brancher, hvor man har stillet strengere krav - for eksempel i forhold til løn-og arbejdsvilkår - end andre lande, og hvor resultatet er, at de i dag ikke længere eksisterer. Hvis skibsværfterne eller tekstilbranchen havde fået lov til at producere under samme vilkår som i Kina, havde disse brancher så ikke stadig eksisteret? »Jo, jo. Men noget af det, som har gjort os til et af verdens rigeste samfund er kravene om ordentlige løn-og arbejdsvilkår. Man skal ikke underkende vores samfundsmodel.

Vi har netop ikke klaret os på bare at konkurrere på lavere lønninger.

Det er rigtigt, at meget af tekstilproduktionen er flyttet ud, men til gengæld har Danmark for eksempel fået en stor lydbranche og er førende på verdensmarkedet, fordi vi for mange år siden besluttede, at alle skulle kunne få et gratis høreapparat. Det kan skabe mange ringe i vandet«. - Du startede med at sige, at SF ikke er for kødfri dage - hvilket Alternativet som bekendt er. Hvordan adskiller SF sig fra de andre partier i oppositionen i miljø-og klimapolitikken? »SF har gennem tiderne været dem som lavede de samfundsforændrende ting på det grønne område.

En grøn erhvervspolitik! Og vi har kæmpet for de energiaftaler, som har vist, at det faktisk er muligt at få stadig mere vedvarende energi.

Så vi har haft ambitionerne, og det har vi stadig. Men det er ikke kun noget, du og jeg kan lave. Jeg har en datter som af samme grund er **vegetar**, men man må holde op med at individualisere. Det her er en strukturel kamp.« - Nogle mener, at forsøgene på at ændre strukturerne - blandt andet gennem de internationale klimaaftaler - har spillet fallit, og det enkelte individ nu må træde til? »Jeg tror, at vi hver og især kan tage mange små skridt. Der er da en grund til, at jeg spiser økologiske varer. Men det er langt fra nok.

Det handler om en grundlæggende måde at se samfundet på. Der er man nødt til at sammentænke den kommende miljø-og ressourcekrise med økonomien. Og der er en progressiv erhvervspolitik en af nøglerne.«.

kik@information.dk

Det er i den grønne sektor, at antallet af arbejdspladser vokser, og de vokser kun, så længe vi bliver ved med at stille gode, kloge krav Pia Olsen Dyhr Formand, SF.

Fakta: FAKTA

SF's genopretningspakke

Stop dyrkning omkring drikkevandsboringer og lad jorden overgå til natur eller økologisk landbrug.

Rens giftdepoter som Cheminovadepotet ved Høfde 42.

Fjern kvælstof fra vandmiljøet ved at beplante 98.000 hektarer med energipil.

Begræns den giftige ammoniak fra landbruget, så svinebrug med over 5.000 årlige slagtesvin og kvægbrug med over 250 stykker kvæg i 2020 skal have reduceret deres udslip med mindst 60 pct.

Kilde: SF's 'Grøn genopretningspakke'.

- Med nyt hår uden farve er Pia Olsen Dyhr vendt hjem fra sommerferie med grønne visioner. Foto: Sille Veilmark

---

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

'Det, jeg kan som præst, er at være til stede i afmagten'

21. juni 2016, Information, Sektion 1, Side 4, Louise Grønkjær..., 1681 ord, Id: e5c44a64

Undervisning af konfirmander, sjælesorg med en kræftsyg, dåbsforberedelse og en tur i Flügger farver. Information har været med sognepræst Line Andrea Bønding på arbejde.

Henter billede...

Klokken er 9.30, og sognepræst Line Andrea Bønding er lige mødt på arbejde i Sundkirken på Amager. Udefra blander 50' er-kirken ind med de andre huse på vejen og ligner ved første øjekast et parcelhus med et klokketårn på. Men inde bag de røde mursten åbenbarer sig et smukt kirkerum med høje teaktræslofter.

»Det er lidt ligesom de der kedelige grå sten, som har helt vildt flotte krystaller inde i,« siger Line Andrea Bønding, mens hun laver te i køkkenet.

Hun sætter sig ved det runde mødebord i det mørke kontor, som er afskærmet fra resten af Amager med hvide persienner. Bag hende hænger præstekjolen, og på stolen over for hende tager 56-årige Anne Bendixen plads.

Anne Bendixen er uhelbredelig syg af kræft. Hun har jævnligt haft samtaler med Line Andrea Bønding, siden hun for tre år siden fik konstateret sygdommen. Igen i denne uge har hun fået dårlige prøveresultater, fortæller hun.

»Jeg kunne godt mærke, at jeg ikke havde det godt. Den her vil gerne stikke snuden frem,« siger hun og peger på en voksende metastase under den sorte bandana, hun har om hovedet. Hun taler hurtigt og haster energisk videre til næste sætning.

»Jeg fik de dårlige nyheder at vide på den sædvanlige klodsede måde.

Jeg kan næsten ikke have det. Jeg har brug for kontante meldinger og ikke medlidenhed.« Line Andrea Bønding vil høre, »hvor Gud er i alt det her for tiden.« »Han er der, hvor jeg får lyst til at sige til ham, at han skal tage sig sammen.

Nu kørte det lige for os, men så ikke alligevel. Jeg har skældt meget ud på ham,« svarer Anne Bendixen.

»Det er også godt at have en Gud at skælde ud på,« siger Line Andrea Bønding.

Da Anne Bendixen fik konstateret sygdommen, fik hun at vide, at hun kun havde et år tilbage at leve i. Og det slider på familien, at undtagelsestilstanden hele tiden bliver forlænget, fortæller hun.

Line Andrea Bønding foreslår, at Anne Bendixen tilbyder sin datter, at hun også kan komme til hende og tale sammen for måske at få tingene vendt på en ny måde og undgå skyldfølelse.

»Ja, så kan vi måske også snakke om min begravelse,« siger Anne Bendixen. »Jeg vil have røde faner.« »Ja, rød front,« siger Line Andrea Bønding og griner.

Klokken er 11.04, og Line Andrea Bønding sidder på sit kontor og ordner praktiske ting ved computeren.

Bag hende hænger et pilgrimskort.

Hun forklarer, hvorfor hun på intet tidspunkt sagde til Anne Bendixen, at det hele nok skal gå.

»Det, jeg kan som præst, er at være til stede i afmagten,« siger hun.

Line Andrea Bønding er vokset op med en mor, som var inspireret af hinduismen. Selv troede hun i mange år på reinkarnation. Men den asketiske livsførelse, som hun praktiserede som teenager, blev for stort et pres.

»Jeg følte mig aldrig helt hjemme i det. Jeg stræbte efter perfektion og sandhed, men stødte samtidig hele tiden på min egen manglende perfektion.

Tanken om at blive født igen var ligesom heller ikke særlig fed.« Hun fik derfor lyst til at lære sin egen kulturs tro at kende. Men da hun begyndte på teologistudiet, var hun ikke kristen, og hun kunne ikke forestille sig nogensinde at blive »en kedelig kristen præst«.

På et tidspunkt fandt hun alligevel ro og mening i kristendommens budskab om, at »Gud elsker os, som dem vi er - på godt og ondt.« »Dermed ikke sagt, at vi ikke skal gøre os umage, men der er noget, vi ikke har magt over,« siger hun.

Klokken er 11.17, og Line Andrea Bønding sætter sig på sin kollega Suzette Ejdrups kontor. De er i alt tre præster, som deles om gudstjenesterne og arbejdet i Sundkirken og Allehelgens Kirke, som ligger på den anden side af Lergravsparken.

De to kollegaer gennemgår programmet for morgendagens bededagsgudstjeneste, hvor de vil læse navnene op på alle dem, der er blevet døbt og viet i de to kirker i det forgangne år. De ændrer formuleringen »gode og onde dage« til »i dag og alle dage«, da »det er som om, at 'onde dage' skæmmer lidt«, og Line Andrea Bønding minder Suzette Ejdrup om, at det er en god ide at betone a'et »opstandelsens kraaaft«, da der ofte møder flere med kræft op til gudstjenesterne.

Klokken er 11.53, og Line Andrea Bønding sætter sig igen på Suzette Ejdrups kontor. Foran sig har hun en tallerken med to rugbrødsmadder med kylling og mayonnaise. I sine teenageår var hun **vegetar**, men det lagde hun på hylden, da hun blev kristen. Mens de spiser, taler de to kollegaer om, at det er ærgerligt, at det ofte er præster med ekstreme synspunkter, der løber med opmærksomheden i medierne.

»Jeg kan næsten ikke klare, hvis kristendommen og nationalisme skal kædes sammen,« siger Line Andrea Bønding, som ikke vil være partipolitisk i sit præstearbejde.

»Men jeg kan godt finde på at være lidt direkte i mine prædikener, fordi jeg synes, vi er vidne til en meget stærk højredrejning i de her tider.

Det er mit ansvar, at alle mennesker kan komme i kirken, men det er også mit ansvar at råbe vagt i gevær, når jeg synes, at vi som land er på vej ud på et vildspor. Og det mener jeg, vi er nu. Jeg er seriøst bange for det.« De afbrydes af, at en af Line Andrea Bøndings to iPhones ringer. Det er en lokal bedemand.

»Er det en bisættelse,« spørger Suzette Ejdrup.

»Det var dog utroligt. Det har været en stille periode, men nu vælter det ind,« siger Suzette Ejdrup, som selv har tre bisættelser i løbet af den kommende uge.

Klokken er 13.09, og Line Andrea Bønding tager sin cykelhjelme på og cykler hurtigt over til Allehelgens Kirke, hvor hun skal tage afsked med en kordegn, som har sidste arbejdsdag.

Klokken 13.23 sætter hun sig igen op på cyklen for at sætte kursen mod Flügger farver på Holmbladsgade for at købe afdækningsfilt, som hun skal bruge til eftermiddagens konfirmandundervisning.

Klokken er 14.00, og Line Andrea Bønding lægger nogle plader ud på bordene i krypten under Allehelgens Kirke. Til sammen skal de blive til en altertavle med et billede af Kristi himmelfart.

Rundt om bordene sidder teenagere og spiller på mobiltelefoner og spiser bland-selv-slik. Line Andrea Bønding foretrækker at lave noget kreativt med konfirmanderne til de sidste konfirmationstimer, for på den tid af året »kan man simpelthen ikke proppe mere ind i hovederne på dem«. En dreng vil vide, om man kan give de 'klip', man har fået ved at komme i kirke, til en anden, som mangler. En anden vil vide, om det er rigtigt, at Line Andrea Bønding ikke vil have, at de bliver hentet i store, dyre biler til konfirmationen.

Det er det ikke, fortæller hun. »Jeg har bare sagt, at det ikke er noget, vi lægger op til.« En pige vil vide, hvilken farve de skal male »ham der manden«. »Er det Jesus, du mener?« siger Line Andrea Bønding og griner. De overvejer, om han skal have guld i hovedet.

De slutter af i en cirkel, hvor de siger trosbekendelsen og fadervor i kor. Derefter giver alle konfirmanderne Line Andrea Bønding hånd.

Det er hende, der har opdraget dem til at sige pænt farvel.

Klokken er 16, og Line Andrea Bønding begynder en dåbssamtale. Hun har lagt samtalen sent denne eftermiddag, da hendes eksmand henter deres 8-årige dreng.

»Det er Kamma, der er primusmotor på det her projekt,« siger Mette Sejer Sørensen, som er her sammen med sin mand Torben Lykke Sørensen og to af deres fem børn. 5-årige Kamma er ikke døbt, men hun har selv besluttet, at hun gerne vil døbes, når hendes et år gamle lillebror Harald snart skal døbes.

Line Andrea Bønding vil gerne høre, hvordan Kamma er kommet på den ide. Kamma, som har mistet de to forreste mælketænker i overmunder, sidder genert og kigger ned i den lyserøde Disneybog, hun har fundet på kirkens børnereol.

»Kan du huske, at du sagde, at du gerne ville døbes, fordi vi havde været til en gudstjeneste, hvor præsten talte om kærlighed. Hendes storebror har sagt til hende, at Gud ikke findes, fordi man ikke kan bevise ham. Men Kamma svarede, at det er lige meget, for hun tror på Gud,« siger Mette Sejer Sørensen.

Kamma kigger op fra bogen. »Jeg tror kun på luftengle,« siger hun og kigger ned igen.

»Det er ingen hemmelighed, at det mere er mit og børnenes projekt, end det er Torbens,« siger Mette Sejer Sørensen.

Torben Lykke Sørensen står op og leger med Harald, som farer rundt i lokalet. Han fortæller, at han tror, vi har fundet på fortællingen for at berolige hinanden og dulme vores dødsangst.

»Men jeg anerkender, at vi er begrænset af vores sanser. Men til spørgsmålet 'tror du på Gud den almægtige?', der må jeg sige nej, det gør jeg simpelthen ikke,« siger han.

»Evighed er heller ikke det samme som uendelighed. For mig er det evige liv også kærligheden imellem os,« siger Line Andrea Bønding, som synes, »det er enormt fedt at høre, at I taler om de her ting«. De går op i kirken, så Kamma kan se, hvad der skal ske til dåben. De øver, hvordan de skal gå ind sammen, og Kamma læner sit hoved ind over døbefonten, mens Line Andrea Bønding tre gange fører sin hånd hen over hendes hår, inden de siger »tak for i dag«, og Line Andrea Bønding kan cykle hjem til sin lejlighed.

logr@information.dk

Jeg kan næsten ikke klare, hvis kristendommen og nationalisme skal kædes sammen Line Andrea Bønding Sognepræst Jeg tror kun på luftengle Kamma 5 år, til dåbssamtale.

Fakta: SERIE

Virkelighedens velfærdsdanmark

Velfærdsstatens fremtid er et af tidens varmeste emner.

Politikere og eksperter diskuterer effektivisering, afbureaukratisering og forbrug i den offentlige sektor.

I denne reportageserie følger Information hverdagen for en række ansatte i den offentlige sektor for at komme tættere på, hvad det er, diskussionen i virkeligheden handler om.

I begyndelsen af året bragte Information fem afsnit i serien. I denne sommer fortsætter vi serien med en række nye reportager.

- Til konfirmationsforberedelse i krypten under Allehelgens Kirke på Amager skal eleverne lave en altertavle med et billede af Kristi himmelfart. Sognepræst Line Andrea Bønding foretrækker på denne tid af året at lave noget kreativt, for man kan ikke »proppe mere ind i hovederne på dem«. Foto: Jakob Dall

---

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

Information

Dyrs indre liv er dybere, end vi tror

📅 23. juli 2016, Information, Sektion 1, Side 6, Christian Bennike..., 1628 ord, Id: e5cf9af4

En hastigt voksende mængde forskning viser, at alt det, vi engang mente var unikt for mennesket - kultur, personlighed, tanker om fremtiden - opdages hos stadig flere dyrearter fra ravne til chimpanser og hvaler. Og det har konsekvenser for måden, vi kan tillade os at behandler dyr på.

Henter billede...

Den 29-årige hanchimpanse Yoran stikker sine koglede sorte fingre gennem hegnet i Københavns Zoo, og dyrepasser Mikkel Famme tager ham i hånden.

»Yoran er en rigtig hyggeabe,« siger han og klør chimpansen på maven.

»Han er 8-10 gange stærkere end et menneske, men vi kender hinanden.« Mikkel Famme har passet chimpanser i fire år og er slet ikke i tvivl om, at de har både personlighed og empati.

Yoran er den stille type, mens hunnen Marti er en pjatteabe, som kilder de andre og gør sig selv rundtosset for sjov.

»Vi har 13 chimpanser, og de har 13 personligheder,« siger Mikkel Famme »De minder så meget om os. Hvis vi kommer tilbage fra en ferie, bliver de glade for at se os. Hvis man er småsløj eller har tømmermænd, vil de gerne drille én - stjæle vandslangen eller prikke én med en pind. De kan fornemme ens humør.« Tidligere var listen af træk, som adskilte mennesket fra dyrene, lang: brug af redskaber, selvbevidsthed, selvkontrol, evnen til at planlægge og forstå fremtiden og evnen til at give tillærte evner videre til sine børn. Men alle disse evner er i dag observeret blandt dyr.

De senere år har en hastigt voksende mængde forskning vist, at dyr er mere intelligente og har et langt mere komplekst følelsesliv, end vi hidtil har troet - det traditionelle syn på dyr som instinktstyret væsner uden fri vilje er ved at forsvinde.

»Lige nu ser vi to kurver, der nærmer sig hinanden - mennesker og dyr mødes,« siger Mathias Osvath, som er kognitiv zoolog på Universitetet i Lund, hvor han studerer ravne og chimpanser.

»Jo mere vi studerer menneskelig tænkning, jo mere opdager vi, at det bygger på simple underliggende mekanisme.

Og jo mere vi studerer dyr, jo mere bliver vi klar over, at de er mere komplekse, end vi troede.« Udviklingen går stærkt. Så sent som i sidste uge udkom et studie, som viser, at fugles hjerner har flere neuroner pr. kubikcentimeter end pattedyr og primater, og samme uge fandt arkæologer i Brasilien ud af, at kapucineraber i århundreder har brugt stenværktøjer til at åbne cashewnødder.

Grænsen mellem dyr og mennesker bliver stadig mere uklar, og det har konsekvenser - både for vores syn på dyr og på kødproduktion.

Deres hjerner minder om vores

Ravne er blevet det nye sort inden for forskning i dyreadfærd. Ikke nok med at de mytiske fugle har social kultur, bruger redskaber og genkender menneskeansigter i årevis, de udviser også en bemærkelsesværdig grad af selvkontrol og kan takke nej til mad her og nu, hvis de får en større belønning senere - de er faktisk langt bedre til det end 4-årige menneskebørn. De lægger også planer for fremtiden, noget man længe troede var en unik menneskelig evne.

»Deres hjerner minder på mange måder om vores. Der er naturligvis forskelle, for de har ikke et sprog, og derfor er det svært at planlægge pension og ting, som kræver koncepter, men evne til at planlægge som sådan har de,« siger Mathias Osvath.

Chimpanser planlægger også. Osvath har beskrevet, hvordan chimpansen Santino fra Furuvik Zoo i Sverige, samler små bunker af sten og gemmer dem rundt omkring i buret for at kunne kaste dem på irriterende besøgende. Det viser, at Santino både kan lære af fortiden og lægge planer for fremtiden.

Selvbevidste dyr

Meget tyder også på, at en række dyrearter har det, man kalder theory of mind - de kan forstå, at andre har et indre liv og er styret af egne motiver - det er derfor Santino gemmer sine kastesten, han ved at dyrepasserne har tænkt sig at tage dem fra ham. Både papegøjer, ravne, primater og delfiner har theory of mind - og muligvis også svin, hunde og geder.

Mange dyr er også selvbevidste. I 1970'erne malede psykologen Gordon Gallup en duftfri plet i panden på en række dyrearter for at undersøge, om de reagerede, når de så sig selv i et spejl - hvis de rørte ved pletten, måtte det betyde, at de kunne genkende sig selv, en evne menneskebørn udvikler i 2-årsalderen. Det viste sig, at både elefanter, delfiner, skader og gorillaer har selvbevidsthed (aber og hunde kunne ikke genkende sig selv, måske fordi de i højere grad bruger lugtesansen).

Et andet centralt spørgsmål er, om dyr har følelsesmæssige oplevelser af verden; føler de glæde, smerte, empati og sorg. En voksende mængde forskning tyder på, at svaret er ja.

Rotter ser ud til at spise mindre, hvis de skal trykke på en knap for at få mad, som samtidig giver andre rotter stød, og der er eksempler på delfiner, som redder mennesker og andre hvaler, som er kommet i havsnød.

Elefanter ser ud til at sørge over deres døde, og forskellige aber giver afkald på føde for at hjælpe ikkefamiliemedlemmer med at spise, hvis de er i problemer. Det kan måske betegnes som empati.

Desuden bruger en lang række dyr redskaber: Krager tilhakker kviste og bruger dem til at fiske larver ud af små huller. Oddere bruger sten som hamre til at åbne muslinger, og chimpanser slås med køller og indsamler vand med svampede blade (nogle forskere mener ligefrem, at chimpansernes værktøjskasser overgår de tidligste menneskers redskaber, som er fundet i Østafrika).

Ofte gives teknikkerne videre fra generation til generation, indtil der opstår en særlig kultur. F. eks. har spækhuggergrupper hver deres sociale dynamikker og jagtmetoder - nogle fortrækker at spise sæler, mens andre er til andre fisk.

Kan man dræbe dyr?

Når forskellene mellem dyr og mennesker bliver udvisket, har det konsekvenser for vores syn på de 56 mia.

landdyr, som hvert år slagtes for deres kød, mener JeffMcMahan, som er professor i moralfilosofi på Oxford Universitet.

»Når det viser sig, at nogle dyrearter er over grænsen for, hvornår man kan opfattes som en person i moralsk forstand, så bliver de inkluderet i en række moralske principper, blandt andet at man ikke må bruge en person som et middel til et mål,« siger JeffMcMahan, som selv er **vegetar**.

»Det sætter spørgsmålstegn ved, om vi overhovedet kan opdrætte dyr for at dræbe og spise dem.« Allerede i dag taler man om 'kødparadokset'; det faktum, at mange mennesker både mener, at dyr har ret til at leve, og at mennesker har ret til at spise dem. Vi betragter hunde som en del af familien, men vi spiser industrielt produceret svinekød.

I sin bog Animal Liberation fra 1975, som er blevet en bibel for dyrerettighedsforkæmpere, argumenterer moralfilosoffen Peter Singer for, at det er lige så uretfærdigt at diskriminere dyr på baggrund af biologi, som at være racist. Om 100 år vil vi se tilbage på industriel kødproduktion ligesom vi i dag ser på slavehandel og gladiator kampe, mener Singer, for når vi ved, at dyr har følelser og ofte er klogere end nogle mennesker (f. eks. nyfødte og mentalt handicappede) er det 'speciesisme' at dræbe dem.

Det argument bliver styrket for hver ny opdagelse, mener JeffMcMahan.

»Hvis man kunne bygge en superhund med intelligens og følelsesliv som et menneske, ville den også have rettigheder. Det ville stadig være en hund, men det ville ikke retfærdiggøre, at man behandlede en højt intelligent og følsom hund anderledes, end man bør behandle et menneske med samme karakteristika - det er individets karaktertræk, som er det vigtige, ikke dets tilhørsforhold til en bestemt gruppe.«.

Et Disney-syn

Men den konklusion er for vidtgående, mener videnskabelig direktør i København Zoo, Bengt Holst.

»Tendensen er, at man finder ud af, at dyr kan mere, end man hidtil havde troet, og så skal man pludselig behandle dem som mennesker - og det er noget sludder. Dyr skal behandles med respekt; respekt for, hvad de er, ikke respekt for, hvad vi er,« siger Bengt Holst, som også er formand for Det Dyreetiske Råd.

»Vi vil jo ikke behandle en abe som en hest, så hvorfor skulle vi behandle en hest som et menneske? Det er halsløs gerning at sammenligne intelligens på tværs af arter.« Forrige år kom Bengt Holst og København Zoo i en regulær shitstorm, da de aflivede den sunde

hangiraf, Marius. Bengt Holst tolker de vrede reaktioner som et eksempel på, at mange mennesker ikke længere forstår naturen - samme tendens gør sig gældende i debatten om dyrs indre liv, mener han.

»Mange har fået et Disney-syn på naturen som et sted, hvor der bliver født en masse nuttede unger. Man glemmer, at døden er en lige så naturlig del, og den er nødvendig for at tilpasse bestandsstørrelsen til den plads, der er til rådighed - uanset om det er i naturen eller i zoologiske haver. Konsekvensen bliver, at alle dyr skal leve, indtil de dør en naturlig død, fordi livet er helligt i sig selv, og det er helt forkert.« Bag glasset i Københavns Zoo kigger den 46-årige hunchimpanse Trunte ud på børnene. Hun er havens ældste chimpanse og har oplevet lidt af hvert. Da hun var ung, var der ikke mange regler om dyrevelfærd, og da hun skulle parres med en hanchimpanse, blev hun bare sat ind i en bil og kørt til Aalborg Zoo. Hun sad på forsædet hele vejen - også på storebæltsfærgen.

Dengang var der heller ikke tag på abeburet, så Trunte fandt på at sætte sig foran de madpakkespisende gæsterne med fremstrakt hånd og et sørgmodigt blik. Når gæsterne forstod, at hun tikkede om en snack, kiggede hun op imod toppen af muren og lavede en kastebevægelse med armen.

I dag er der tag på abeburet. Menneskeungerne skriger, da en af chimpanserne tager en bid af sin egen fæces, og en hvidblond knægt knytter sine små klistrede fingre og peger direkte på Trunte med en glødende genkendelse i stemmen.

»Gammel mand!« Man forstår ham godt. Som chimpansen sidder dér på sin træstub og forsigtigt napper frugtkødet af en rød peberfrugt uden at spise stilken, ligner hun næsten de isguffende bedsteforældre udenfor.

cben@information.dk

- Hvem kigger på hvem ved chimpanseburet i Københavns Zoo? Foto: Ulrik Hasemann

---

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingssystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.

